

Lluís Capdevila

Carretera de Nagol, 1

Telèfon 41125

Sant Julià de Lòria

LLUIS CAPDEVILA

////////////////

(Les inquietuts de Lucien Auban) 1

Novel.la

1 (o Daniel)

1
Lesu's Compendia

Les impie's de
l'ancien aubeau -
~~L'empire de la nature~~
~~Songe en caricature~~

Kida de poble
- Huel-la -

At Jean Castro,
from scripta,
from amic.

Thuis Capdevila

cauen a Catalunya. És un llibre pur, ho ve per anar a
tant, em valdria moltes enemistats - les del professionals de
la política, les del que han abusat del poder, les del que
convertiren la República en una festa major de ximples i
de puekcom pitjor que ximples - però que em valdria tan-
bé, i això és el que em valdria més, l'amistat de molts
catalans autèntics que, sense afany d'esser regidors o di-
putats, han estimat Catalunya i la República i s'han
sacrificat i ^{regalats de menys} han ~~estimat~~ per ells. És un llibre escrit en
un estil agra, pur i, francament agraït. I és que he
viscut, en bloc de cordialitat, de generositat, de compaixió,
tanta riquesa, tanta cordialitat, tanta benevolència! Agraït
natge a França sense dir-hi res no es publicaria fins que
retornem a Catalunya per a que tingui un més fran-
ca dels ~~seus~~ testimoniatges.

Tenia, com debien tenir altres exiliats catalans,
uns obres inèdites: Segona naixença de Ramon, que no
guanyà el "Premi Guàrdia i Gual"; Mariano - un co-
l·lecció en forma de novel·la - que no guanyà el "Premi
Gual"; un llibre que s'ex-comuniste faime Alina
i elles, no arribà a publicar; unes "Estampes de lla-
ad d'alt"; dos o tres més de teatre, i el apunt per al re-
volució, en el qual evoca la Barcelona pintada i en-
la tardor.

Arribat directament del front, i és de tot això no he en-
tat amb mi a França. He perdut tot el que tenia
venir: una biblioteca de més de quinze mil volums
pintats, estampes i ~~de regim~~ - molts d'ells dedi-
cat a Beethoven i a la Revolució Francesa, les meves obres

contrari, se certie content, se certie satisfait. Despre, cu
altrei Malraux, el ~~amplifica~~ l'aura de l'espero, he re-
tutut apusert certil parlat. 7 Romain Rolland, viasit a
Paris per a les representacions de la seva obra Le jeu de l'a-
mour et de la mort, en Teia.

- Nos devem exercitar com uma ~~na~~ necessidade e um pa-
rão terribles.

L, Soues, gracies al meu estat actual estat d'enferm
que m'ha d'esser difícil exercir-me en llibre com jo voldria:
placut, amable, clar, optimista. Tinc massa raon de tra-
gedia en mi, no puc oblidar la nostra terra bella en temps
de pau i herica - herica, si; que dic les persones, com altre
cap altre exemple catà, he viscut de prop aquest hericisme
temps de guerra. No puc oblidar el combat, els pobles en-
runats, les horres horres horres de la guerra, les mares que
s'han posat sense fill. No puc ~~avaria~~ ~~apert~~ ~~avaria~~ me
d'apert rend solors i penes. El meu clavat com una es-
pina. Exciuria més fàcilment una novel·la de la guerra
ra, que he viscut tan intensament, en la qual ^{et to} ~~avaria~~ ~~apert~~
dominant seria ~~ab~~ el xif del foc i de la sang. O be men
novel·la de l'època, que em colpi entranyablement
puan creia que, després del que havia vist a Terol i a
Belchite, res no podia colpir-me. O be un pamflet ro-
lent i virulent, a la manera de Fern Bloy, contra el que
han deshonrat el nostre poble i ara fare la "brutia" a
l'air i oblidem el nostre poble i ara fare la "brutia" a
Res d'això no us plaurà.

Rés d'ailleurs nous plairia. J'ai he de fer un libre par
mes o mes, un plaisir.

L'he de fer perquè no pertanyo a la distingida categoria del polític d'ofici, perquè no se limitat i ~~no es~~
~~limitat de l'autoritat~~ ~~no es limita~~ no esho subre.

Si com el diputat, i vaig sortir de Catalunya sense un centim. L'he de fer perquè tinc amb mi la meua filla que volgué seguir-me parrés el pue parrés, i un fillen meu, voluntari, com jo, de l'exèrcit de Catalunya. L'he de fer perquè, recollit per caritat, visc en una casa que no es la meua.

[illegible]

qualiterque que considera novel-table. Hottet vepa- 77
des, les uns de les vegades - sobretot en el prans excip-
try, - et tipus es et matix autr. Despres, però, el perso-
natge novel-lat, la creació, la re-creació, ja no té res
que veure amb l'individu real i passa a pertanyer al
creador, a ésser una de les seves creacions. Així Hamlet és un
xic el propi Shakespeare, Don Quixot el propi Cervantes, San-
titar? Si, però tres flautas al món de la novel·la. (Cal ac-
tuar sempre, actuen en el somni - com ho ha deuen-
per a parlar al món de la fantasia. Per això sempre
serà falsa l'actitud de l'individu real de carn i os
vers, de l'individu mortal, que vulgui veure's en l'
home de paper, en la creatura immortal que ha
creat l'escritor.

Im seien que el campament de la nova civilitat
no es en la realitat com jo el descrivia. Hi jo ho
havia volgut, car tal com es ^{havia de} ser. La
ciutadana de paper, però, te, menta vegada, més real-
tat que la ciutadana de carn i ossos que te cèdula, vots,
lloguer, fins a cartes i fe atestades igualment desapro-
bades. És per això que a l'home en xic comença el
"Quintor": ~~l'home~~ és per això que l'home excecivament
afecionat a la carn de faldilla es nomena "un Te-
Carrepat".

Carregant de colors ocultos, tractat d'urament a l'as-
suat, el meu pare i d'aquella novel·la tenien,
de trejar, - una realitat terrible. En es meus arxius
conservava una lletre ^{de la qual} en la qual
deia: "Jo soc camperol, treballa la terra, Sempre que

en plan, flegm.
pues, ~~perdre~~, ~~abandonar~~. Perquè Hegeiro, la gent del no. 12
ble com tenen poc menys que per un fruitat. Ho heu
x'esperat gens, sense capteir-la, en la pintura que heu fet
de la gent del camp". I así a l'exili, un amic meu
Hegeiro i exiliat com jo, me l'ha dit, referint-se a
la gent d'esperts pobres francesos.

- aprofitant aquest tipus potriem ~~expressar~~ ~~expressar~~
una novel·la com Venus i el barba.

Veig, doncs, a proba-ho. Veig la novel·la de la ciutat
que és la civilització, contra el camp, que és la barbarie.
I com la humanitat es avien igualment ~~incapaces~~
ble, i com la ciutat i la intel·ligència son sempre l'excep-
ció, també aquesta novel·la podria semblar me xic més
la meua al lectr massa optimista, massa satisfet de
la vida. Procuraré, però, que de la meua en veig i un
raig de llum: avar a la ~~impia~~ justícia, al bé, a la
bellera, a la intel·ligència.

(fins capteir-la)

Ax-les-Thermes. Octubre de
1929

Lucien Duban no ha pogut dormir en tota la nit.

al matí, en tornar-se per a anar, com sempre ha a l'oficina, la seva esposa li ha preguntat:

- Que tenies a puereta nit? Ho has dormit, no ho has fet més que ficar-te al llit i estar i de l'altre.

Lucien ha dit, simplement, entre plop i plop de café amb llet:

- Ho podia dormir.

- Sen haber estat la comedia que varem veure ahir. Ja t'ho dic que val més que anem a veure coses més alegres. Les comedies del senyor Verneuil, les comedies del senyor Sacha Guitry, alguna revista en un... Però tu no em fas calat. ¿et que et plauen una mica de coses!...

- Ho: no t'averinix que no ha estat la comedia - respon Lucien, pensant en l'obra de Lemmings que la nit passada ha vist interpretar a l'Estimilla i a Jorges Ribes.

- Com es teny tibres!... Quina altra bella cosa! Jo no se perquè sempre aquests meus de tibres! Ho veu hi ha cap del senyor Breton, del senyor De- Kobra, que un mes altres molt celebres i molt fets.

tingits... Cada vegada que, per afortunament, 14
he volgut deixar un llibre del que a tu et plauen
i he hagut de deixar perquè ~~no~~ en venia més
cap.

Lúcia ha contemplat la seva muller, la rosciguera
amb l'entusiasme, ha exclamat carregant la pipa, i ha ex-
clamat, i ha repetit:

- Ho t'auré.

- Sónes que tens? Què et passa?

- Res, - i ^{així} ha ~~exclamat~~ seguit de respirar entusiasmada el
tralló i portar-lo sota una anella d'argent.

- És mala cara.

- Tu altre dia la farei bona.

- Que estàs malalta?

- Tu sembla que no.

- Sónes perquè no has dormit?

- Ho he i, dona. Com pots que ho sapiga? Altra-
ment, no em sembla perquè el fet de que sapig-
ues que no he dormit vol dir que també tu estàs
desperta.

- Perquè tu no m'has deixat dormir.

- Persona - no ho, dona.

En aquest petit diàleg no hi ha hagut gens d'aprox-
gens d'aprox. L'espasa, l'espasa, ha acabat per comen-
çar com per si mateixa: "D'aquest gran infant, sem-
pre un xic trist, sempre un xic al món, no em faré
res res".

Lúcia i ha portat la gabardina, ha tret amb ella
l'espasa amb la mà tendra de sempre, i, en arribar
a l'escala, i ha portat el barret. Del replà, quan

Ja era a baix, li ha arribat encara la veu de laques-
line:

— Ho tinguis a veure a dinar! Ho te n'apis a respirar
llibre, vell com los molts dies.

Lucien, torna a murmurar. al portal es detura un
moment, com cada dia, per a esguardar el cel: un
cel gris, d'un gris asfentat, en el qual s'esfilagarsen
les boies inicials de la tardor parisense. Després, com cada
dia, cometta maquinatament el rebrotge. Retorna la
veritat a la porta — una vetlla amb barba i bigoti i
amb uns ulls ribetjats de vermell per l'abus de les begudes
alcohòliques, — i sent al carrer. Al carrer en apertura
seu — com a un puant d'una del dia, com a dos puants
de nit del vespre, — hi ha una certa animació: merdisme
tes, funcionaris, dependents de comerç que van, més o menys,
reignatament, al seu treball de cada dia.

Lucien viu al carrer Bonaparte i no te thing i ofi-
cina, car treballa al Luxemburg. Ell n'està content,
fainté repullos, de treballar al Luxemburg. Ser de la fi-
nesta del seu departament ven les arbrades i el passaport del
pare, veix el cel gris i el cel blau i el cel blau i el cel blau
les parelles d'enamorats.

Lucien, pu' es un funcionari puntual i notat, diu:
— En tot Paris no hi ha una oficina millor que la
meua. Ací el treball no es tan embrocada com en altres
oficines. Ací el treball es més sòlid, més artístic... Ho-
tina que no hi tingueren la Biblioteca Nacional, can-
p, n'este repur, faria un bon bibliotecari.
Lucien el cap superior de Lucien al Luxemburg es un es-
cripte del més dignes de França. Lucien sent envers ell
un gran respecte, una gran admiració. Compra

16
tot et sens fibres, et se rompre et sens accier. L'h,
peis, mai no ha pòut a parlar amb ~~l'escrit~~ ~~l'escrit~~
l'escrit mes pue puax el sens deures de funcionari
l'hi obliquen. Si - li pue tlepeix les reves obres, si - li pue
l'admirar... Ho, això no. Per justicia val mes callar,
can les reves paraules podien ^{esser} interpretades per un con-
vair deus d'adulació, de servilisme, d'afatac de la
cari.

El company d'oficina Simon que Lucien Auban es
un home estrany, sense pue sapiguem explicar per què.
El pue parlar el pue Lucien, pue, com funcionari, cau-
pleix el seu deure a la perfecció, es pue tot un mes pue
un funcionari i es permet el luxe de tenir un vol
apart de les pobres robes de carta d'ia, modistes per un
pòis tan mesquins, per unes ambicions tan limita-
des: un augment de sou, una aventura d'hotel men-
ble, encertar un número de la rifa...

Perque no es un home vulgar el tenen, malgrat
la seva politesa, absoluta peis un xic feda, per un
home esperm. Ho juga al domini i a la ^{belga} ~~belga~~
no pertany a cap partit politic i, en canvi, tlepeix
l'ia i l'estima d'eta: l'estima esperm i confes-
sa pue li semblen igualment menyspreables l'era
d'hem i Charles Maurras, pel tot fet d'esser dos
professors de la politica, d'ofici i d' - puax es ofi-
ci - per exencia i potencia. El politic digne, re-
fons ell, es Massarych, Attaturch, Lenin. J, en un
pla mis inferior, Leroy Branting, Lloyd George, Char-
les, Roosevelt. Hui volini li fa l'efecte d'un ambi-
ciós vulgar empeltat de tenir i atacar de mes als.

manera; Hitler ^{d'}un pentolat, ^{d'}un ~~pervertit~~ ^{pervertit} que es
penula d'ammunt un pobre brutalitzat per miséri-
tarisme més odiós; Frances, que la penola del Tipa-
no, del Temps i de l'Action Française, when
presentar com un nou Menies, ^{d'}un pobre inequíu sense
persuasiu; Staline ^{d'}un fanatic per apreciable.

"Somes que es aquest home?" Sínen, referint-se a
auba, el compagnon. Ho pot ésser sergent i de
la política, inhibir-se'n.

La política és corrupte, però, que auba de de la polí-
tica i apropa més al d'Aristòtil que al de un vulgar
fa agent electoral. La política ha d'ésser puer
més alt i més digne que el ser i hessing, puer.
Les exes diputats, que viuen en un ambient total-
on, tota el nous prompts - Patria, Humanitat, Civi-
litat - tot fa poder de divers. La política no ha
d'ésser un fici, ^{de la política} no se'n ha de viure. A auba est
politics que no relats políticament avien on van i certan
conceptuals com persones honestes li fan el mater llas
tinor efecte de certa mena d' individus que viuen
de les dones. L'fici de política es poc putore, poc edifi-
cant.

El compagnon, quan el venten parlar així - ell es
un home que no amaga el seu pensar ni el seu
sentit - resten erbolait. Ells, segurament per man-
ca d' intel·ligencia, no tenen tant exercicis.

Un d'ells, exercit, horroritzat, li signe una cosa
terrible whetot a Frances, que es un país que va.

sent predilecció pel plat de la taula i del llet. 18

- Però vos sou un anarquista!

Amban entesa amb un somriure de Haytine,
~~thoprat la intromissió que el colla - ell up~~
~~ra al Cafè, i que a la mateixa hora s'espera~~
~~que a la mateixa hora s'espera~~
una de totes les oficines hi ha sempre un com-
pany que es més alegre i més després que el
altres. (o que, generalment, el ^{que} ~~altres~~ més creti. La
tot el calambours, tot el acudits, i tota la venent.
tura es basa en la lectura de romanços més o
menys humorístics i de les "Histories de capellans"
i "Histories de riants de comers". Si es coneix - una
passa moltes vegades - la professió de viure i deir que
a ell no el ^{caçaran} ~~caçaran~~, que el matimurci no r.
ha fet per al homes com ell. Si es casat r'empu-
stex estupidament d'empuçar la dona i en un
crápula. L'inda (inda, riu fort, coneix a tot-hom, es
amic de tot-hom. Parla de les seves aventures amb
elles, de la tot que té amb les dones, de les seves suit
a Montmartre. Tot plegat, res: alguna dues o tres refa-
tació d'una revista més o menys prurpòfina i, en
sortir del teatre o a parlar una coloma amb qual-
sevol de les ~~professors~~ ^{professors} miserables viatges
que fan fira del seu cos a al ~~boulevard~~ ^{boulevard} ~~de~~
to boulev. Sebasto. Cada més organitza un repa-
rant barater. Romanços Apueth dia beuen més
i que el altres, hi afegeixen una "fina", a les
protes contes històries propues i canten cançons

patió típiques. Després, ébrius, com tenen una embria-
guera interrompida, acaben la nit al bodega. Li plau,
l'afalapa extraordinàriament que la gent sigui
st'ell!

- Li va plau, un tabalet, un cap vent, però com
person en el fons. Si pries remys faria coses grans.

Alguna vegada aquest company ha parlat de
temptar Lucien Auban:

- Aquesta nit haurien de venir amb mi al "Ma-
got". Tan una revista de Rip, el mateix de la "famí-
lia Copnaste". És una cosa espantosa, no partien
de riure. I, a més a més, les veies un molt boniques
i un bon mes.

Auban, polidament, ha refusat sempre:

- Ho, no, franc.

- Però perquè no volem venir? No s'hi pot anar a
trien de debò, no s'hi pot anar a partien de riure. Són
un home ben estrany!

- Ho: és un home que no es divertia amb un divertiment
no, sensiblement. Un dia que en el punt de par-
tir sempre es a base del baix vent i una pols roja
que when ~~any~~ pots parlar per a exhibir la seva mesen-
ta d'ant d'una gran quantitat de gent, no em diver-
teix.

Altres vegades - pobres, però, car no li han guetat
sans de repetir - el company plau, per a diver-
tir al altre creient de l'oficina, ha intentat brin-
car-se - d'una manera prolixa, es clar, i amb una
absoluta manca de tacte - de Lucien Auban.

Però si haurien pogut d'Auban i ha plauat en el
seu llavi, i amb un menys men terrible, més ter-

ribe que una bufetada, ha hagut d'advertir-
li:

- Vos no sou pas intel·ligent per a buidar-vos de mi.
I jo, encara que us ho sembli, tinc un bon caràcter
i de segons que no admeto bromes. M'heu pres per
un home com vos i ~~seu~~ per un heu equivocats.

Vient-se en un terreny difícil d'atirar les volques
protestar:

- Home, us ho heu presquien així! Futeu compansys...
- Jo us soc company tota. Se manera que no em par-
tem més.

Quan el plaga, amb ~~una~~ la inconsciència de tot el
plegar, ha volgut reincidir, amb an de ciutat d'inte-
maner i li ha manat:

- Si queu al seure que se'n vagi ~~de~~ com més sepreu
millor car es més convenient intir per la porta que us
par per la finestra.

El company plaga no ha insistit més. Ha presat,
però, convenent que Lucien Auban es un home ab-
vertida com Paris.

Així ha conegut Auban i s'ha re, atenyar-se
de l'entrega camara seria del altre oficinista, que
també el tenen per un home estrany i que, precisa-
ment per això, el respecten. Ell en lloc de ~~avertir~~
menysprear-los - per això caldrà que ocupessin un
lloc en la seva vida - els ignora. El posentiment es molt
més elemental i primitiu. Ell en tracte amb ells es limita a les regles de la
civilitat i sempre referent a coses del treball. Per ell tenen
poca importància com es moles de l'oficina
que fa tant anys que ven sempre al mateix lloc.

La taula on treballa Auban - ell ex l'ex ~~seu~~
indica clars i l'icat clara - es al costat
d'un gran finestral que v'he al pare. Contem-
plant aquest pare, d'un vent tendre tota la vida
primaverat i d'un encès color d'arany quan

21
arriba la tassa, amb un peura:

- Pu aï, tal vegada tota aquesta matèria arbor, nasce-
jaren, enamorat, Lucile Duplessis, filla de burgesos,
i Camil Desmoulins, periodista i autoritat pobre, i en
aquest matèria palau, que en temps del Terror fou preson-
típic de rebre Desmoulins hi erigíu rebre pocs anys de més
amb Danton a la guillotina. Com debia contemplar, des de
la reixa de la cel·la, aquest pare tan per ell tan ple de
recors! Com debia parir i recordar el dia narrat, que un
sempre el miltre regons el Sant i regons Josep Mani-
que. La vista del gran periodista revolucionari fou com
una gran focera en la nit que dona una gran ro-
planeta clar brillant i ràpida i després s'apaga i la
tendria sembla més negra i més lenta. Quase, al
tribunal revolucionari, instituit pel seu amic Dan-
ton, el president li pregunta el any que té, el po-
bre Desmoulins, amic de les frases ardents adre-
sades a la mort, una pens estranya tractant-se d'un
home de aquestes ^{virtut} ~~virtut~~ ^{respon}: "El matèria que el 'sans culotte'
festa en l'hon del temps".

La Revolució francesa es una de les tres o quatre
manes de Lucien Auban. La coneix molt més bé, molt
més a fons, que molts dels literats, que molts histo-
riadors. Una part de la seva biblioteca la constitueixen hi-
stòries ^{rapides} "brochures" d'alt estudiants la reprenen mitat del
segle XVIII, ^{els} i entre aquests Mitres: "brochures" de
havia molta cosa autèntica: la col·lecció de tot els
periòdics ~~revolucionaris~~ de l'època revolucionaria, des de
1789 a 1795; un Bernardi de Saint Pierre de la biblio-
teca de Maria Antonieta; un quadern de cartes de
l'incorruptible; la Història de l'Home, de Buffon; els
volums de l'Enciclopèdia; una fascicle de Marat,
un altre del país del comte d'Artois, en el qual al-
ten amic del pobre refuta les terribles de ~~Marat~~,
Franklin.

prospèctes de modistes, notes de restaurants, pamphlets panno-
graphies - un d'ells terrible de l'icat a la fúimant, - la
"Justine", del marqués de Laide, ex tancup de Rilly, de
Moreau et jove, de Duplessis-Bertaux, una pintura d'
Hubert Robert, pintor molt més interessant que el d'en-
carpnerat Louis David, un dibuix de Traponard, un
poema de Saint Just ~~en una edició amb intro-
ducció~~, autògrafs de Carnot, de Danton, de Rilland Varenne,
de Babeuf d'Églantine, un secret signat per Louis XVI.
Terra, a més a més, robes d'home i de dona de l'èpo-
ca, figures, talapueres, rebots, figures, encaia-
tures, mapes, edictes.

Un amic amic li deia a Auban:
- Jo sorpito que la Revolució francesa la feren per a que
tú ex tencis content. Jo sorpito que hi ha a París una
colla d'escriptors que, ajustat cada un pel seu "negre"
corresponsent, treballen ansiosament en aquestes He-
mories que tu, ~~hem de publicar~~ ~~hem de publicar~~
erent - les autèntiques, Heceixes amb tant d'enten-
tiag me: les de la regyon Campare, les de Chery, les
de Hue, les del comte de Tilly, les del baró de Deros
Desenval, les del marqués de Bonville, les del príncep
de Ligne, les de Rose Bertin, les de Duncourie, les de tota
una colla de gent que, ex de reposar, altes feien de ben
tenir que exercien les seves Hemories.

Auban començava amb l'ourenir... i se'n enduïa
l'amic per a ensenyar-li l'extrem "loupin" que
havia aspruït.

Una altra de les seves manies eren les pipes. Tu te-
nia desenes de pipes de tota mena. Angleses, espanyoles, fran-
ceses, russes, canadenques, escandinaves, holandeses, me-
mbranes, turques, noruegues, ~~suïsses~~, suïsses, bàvareses,
de Constança, de Nijni Novgorod, de poloneses, de totes les è-
ropes, de totes les latituds, modernes, antigues, en fusta, en
porcelana de blau verd, en ambre i en esmalt de mar, en

29

civier, en banc, en thimber, en pout-lana, en m...
Com l'appartement del carrer Bonaparte no era massa es-
païos les habitacions distribuïdes per menjador, al bany, al seu
dormitori.

L'esposa, Jaqueline, es feia an... resignada-
ment.

- Les pipes i els llibres Per les pipes i els llibres se'oblidy
a mi. Tot es ple de cendres, tot fa pudor de tabac. Si for my
joves i me'hegués de tornar a casar em casaria amb un
home que no fumés ni tingués llibres.

Amban pensava convenir-se:

- Ho tenc raó. Es a dir, potser si que en tenc; potser si que
això et causa una certa molestia que jo no voldria
causar-te. Pensa, però, i persona-me'ho, que el home
que me'he descurat. I pensa que les pipes són una cosa
molt important. Treballa el fien, a més de tenir la flau-
ta, fumar en pipa. Diderot, també. Beethoven també.
Hina, si jo t'he escrivut...

La muller, estabada, l'interromp:

- ...no en tenc?

- Ho nill dir això, dona!... si jo t'he per l'literatura,
si t'he escrivut llibres, si escrivies un llibre a
"l'art de fumar en pipa"

La Coma et semblava parlar molt seriósament, la
pobra dona l'explicava estranyament, car, re-
corda ella, tot els llibres habien d'esser novet-les d'a-
mor en les quals hi hegués una veu empunyada,
un pare despiat, un home solcat que en el llam-
capitol esdevé la com i pa de porre. I, sense voler dis-
cutir, se'n anava a la cuina pensant: és men ma-
nit es la però està fent ho.

Per la seva banda, ella pensava amb una tendra
nostàlgia iònica: la men dona es bona com un an-
gel i estúpida com una vaca.

Una altra de les manies de l'amban - contra la prua, al
seu de com fan moltes altres, no es revoltava, car amban preferia re-
muntar a la revolta, per creure l'unió i el l'ent i, re-

fran cosa. En això, únicament en això, dona la raó 25
a fran l'ono, escripta pue no té altre defecte q - aquest, pe-
ri, es terrible - pue el set mexicanisme. Auban ha nascut
a la campagne, peis ha viscut sempre a ciutat i es, peisament
per això pue ha enderrogat un enamorat de la natura, de la
pue ell cree vida idil·liac i patiuat al camp no els po-
blats del pnat, pue tan sol conceix a través de la literatu-
ra, li semblen ornats amb totes les gracies i totes les virtut.
La pa ciutat fa pnat de' exalt, de pasolina, de jots, de
bittles de Banc - ~~seu~~ malgrat pue, es clar, es bittles
de Banc, siquin intrody - i se tinta d'impremta. El camp, en
canvi! Ah, el camp!...

Laqueolina li proposa:
- Dues, hi tant t'agrada, perque ens anem a passejar, com la
molla gent, el diemenges a for! Potéiem anar a ver-
sailly, a saint cloud, a versailles, a Charenton...

- Ho, no, de cap manera! El environs d'una gran ciu-
tat, on la ciutat esimp tot el seu detistat, mai no m
la natura. El environs de la gran ciutat, maculat i
mortuït per les irrupcions dominicals i plens de papers
buts de manteges, d'ossos, de flames de sardines amb
sardines, de botons d'ampolles trencades per a no tornar
campat a casa... Ho, no: això de cap manera!

I Lucien auban no es more de Paris - la me Banapar
te, el Luxemburg, el molts del Sena - i, des de l'aire repert
"brouillard" de la ciutat de tanta fenoreia: de ferres fa-
voroche repert somniant ex un recó de jotte, amb un
tamp, aigues en llibertat, homes pue no repin a l'oficiu.

De la molts anys, faireti des de pue es casat, ~~auban~~
l'oficiu fa una vida molt puieta, molt igual, molt
metodica. El matrimoni tant rarament se casa i tan sol,
de tant en tant, van al teatre. Ella, peis, de bona pau es
guetaria car les oles pue li plauen al seu marit - Jean-
marc, Marcel achard, ^{Charles Vidrac} Jean Jacques Bernard, Steve Pas-
sem, alguna cosa de Jean Tarment, alguna cosa de Jules
Romains, ~~creu~~ no les entens Charles Kidal Vidrac - ella

no les enten ni sent et menar seif d'entendre-ly.
alguna representació de "Louise" - a Auban l'apress el
drama liric de Charpentier l'incresta et Montmartre de
la son joventut, ami Martinovament mistificat - li resulte
me acceptable, però ab la musica exerceix tanment la
poten dona un fort poder humilic. Ella preferix, amb als a-
compagasta d'alguna amiga, anar a passar la tarda al
cinema i selectar-se amb l'abominable Fernandel.

Finalment, ~~no~~ et matemem passara les nits a casa: ell
hepin, ella sediciada a una d'esperetes interminables
labors de panxet a les qual tan aficionades son les
dones. Li era a començaments d'ertiu - l'home ertiu
pariense a Auban, molt sensible a la calor, li resulte la-
ra efri - abans de les vacances, amb el batió obert i
a la una del batió. a l'hivern una la llan xemenin
ben encera. l'appartement tenia calefacció, però Auban
preferia el foc de llenya. A havia fet construir una per una
banista ambic rec del bari de tant autrosi una taula
molt baixa, un parell de sillons molt baixos i confort-
bles. Posava una lampada portatil, encaputxada de
seda blava tanment la xemenin la repisa de la xeme-
nia, entre un orrellotge i uns canelobres (l'hiu XVI).

~~El menjador, amb una taula de fusta de noguera i
les cadires i el moble de la cuina, quedava en un espai
molt més reduït.~~

Alguns tres mobles - a més del batió, la
taula de menjar, tanment la qual penjava una
autentic lampada de cretall de Veneci, les cadires
i el moble de la cuina - empeticien, reduïen et men-
to amable i a collida d'intimitat. a les parets hi
havia dues estampes de Horeau et jove i el retrat
de Beethoven per Franz Stieck.

Quan Auban arivara del caner però i deapra-
table - el caner de les grans ciutats, les nits d'hivern
son molt inhospitalais, i ab, en canvi, el canvi en
tre bores i camps senen tenir un encis indefinible.

La tanta ja era parada, la xemenia encesa, el copan
a punt, i la "bonne", que venia a les vuit del matí i mar-
xava a les sis del vespre, ja era for. Amban un penja-
l'abrig o l'impermeable, deixava els llibres que havia ob-
tingut, - sempre arribava amb algun llibre a casa -
a la seva cambra, es posava un bati i uns pantalons vells
- la guetlina i li obligava perquè no volia que se li ve-
mes amb el tabac ni que portés femelles - i s'excia a
tanta.

Després de copan camperava puata o cinc pipes, pos-
va tres o quatre llibres dament la tauleta amb isian
- sempre en llibre més d'un abellor abellor at mateix
temps - i es feia servir el cafè i l'armagnac a la vora
del foc.

Agnetly era d'per ell les bones mides bones, més belles
del dia. Era per a que no li notessin aquelles bones
- solistes en temps d'hivern, que es feien d'isian
vers miltors, - que rebia tant poc convidats i molt
de tant en tant, can sempre que podia s'escurava.
Ela prauies al foy d'aquelles bones que la vida li ven-
blava digna de viure.

La guetlina - les stories, generalment, reporten
la de solistes molt més a content en que es bones -
li dia que era un salvatge, que cada dia entre-
venia més inviciable, que la feia el prendria
per un opre.

Amban repoma, acompanyant les parantes amb un
romme.

- Que em prenguin pel que vulguin. M'és indife-
rent.

La flama es triava i s'anava alegant, amb
una et grania en la penombra assis que mai
no ha pogut arribar cap la sagnature: ni fada
d'unan, ni tota l'eternitat, ni l'arab d'idi, ni

Jacqueline, et clar, i havia resigues.

I alguns respes, amban deixava la lectura per a
poder escoltar Beethoven, Chopin, Gluck, Haydn, ~~Mozart~~
Mozartki, Romyk Knabov, Prodin, Schumann, Schuber, Monteverdi, Debussy, Stravinsky,
Bach...

Amban no es et que hom i nomena un ^{univèrs} ~~univèrs~~
ni menys et que hom nomena un ^{univèrs} ~~univèrs~~
ment sensual i sensible, la música es et un amor re-
frenat, es un de la seva vida, que amaga profundament,
fins "passa" bona un concert a París - est, però, no sent una
excessiva simpatia envers el "virtuós" - ~~però~~ hi sol pensar que
per a escoltar-la i havia de barajar amb altra gent, la
major part de la qual, tret de la del "parterre", escolta per
puente es concerts per molisme, per més abominable del
molisme. El voldria estar sol o acompanyat de ben poca gent,
campats per la sala discretament il·luminada, rebent es-
coltar, rebent sentir, la

La música, repus amban, es una cosa massa important per
a que tot-hom, per sol fet de donar unes monedes a canvi d'
un paperet, tingui el dret d'escoltar-la. I en aquest tot-
hom "s'apreciava", amban hi inclouia tots es que no
no rebien escoltar ni deixen escoltar el altre: et non ric in-
cluent i pobres, et burges inculte, la sameta baul, tota
aquella racaille ben vertida que figura en el cos del "tipico"
i envers la qual, no pas per anarquinisme sinó per bon
fent, amban sentia un menyspreu absolut.

- Aquella pentura, - deia - no tenen dret a la música.
Malgrat la seva avitat immensa, malgrat deure's d'po-
menys que s'ell de l'univers, tenen la mateixa mentalitat, la
mateixa sensibilitat d'una raca. Tant si van al concert es
perquè ho creuen una obligació, perquè es creuen que
així ho cal. Els y i hi proveïen amb una distinció que
tots es bastos admetien. Se música tan sol i hi ha una: la
bona. El deien es molt, es molt en clar de sol o en clar

Quan les teries d'Amban no s'expressen en pitja
can munien a la pols la cuspicion en una profun-
da estranysa. Com exemple: en vesper que el seu
marit, discutint amb un amic jove, interin la teria
que la musica te colu

Habien conviatat a sopar els músics i, a l'hora del cafè, parlaven estí i auben acompanyats amb el foc, mentre faquellins feia panxet i exortava.

- Si, si - Steia Auban - la musica, per al homes molt
sensibles, molt imaginatius, de color. Beethoven, ~~com~~
que ho expressat tot et que la musica pot expressar, ~~es~~
són, ~~diversos~~ de ~~flamenc~~ amb la tempesta de les seves pas-
sions de perant, amb el seu crit delirant de joia o de des-
peració, ~~en~~ ~~diversos~~ - venen d'atletes: el final
de la Septima Simfonia - ex róg, d'un róg de flama, de
poter de vol, de rang catenat; Mozart, tan supremament el-
legant, ex plan: Lament; Scherz Scherz es pús, d'un pús
de pluja tardor, Lament el jardí abandonat on v'orde-
nen les últimes roses; ^{Vespermann} ~~Schubert~~ de una veu d'arbre mar-
cit de flama, v. hi ha d'un arbre en les ranyes del puat, les veu
tan humilis, te reptant les ranyes; Bach, tan seri-
de rosa, d'agust amable color de rosa de les matles de seda que a-
bans duen les ballarines; Haydn es de color de paper.

- 7 Wendellson Wendelsteden?
- 4. 1. 1.

- Hentetoken nu een slaaf is, niet dan, als hi nu bestaat.
na fitt de bankier is fies nimmer, dan correcte en recht-
fuen, de fitt de bankier.

- I Pratings?

Tampoco no em place. Sue pequena massa abomano, e a
sua: massa feia. Poderia ser de la plin, pero hi ~~no~~ en
toda.

facquetina, timidamente, callava l'ortolan, però
amb una atenció profunda i pensava:
- al meu marit el pensaban per l'alt.
Quasi sempre el pensaban per l'alt.

Quan et conuictat loci per, premissa:
- Vol. sic -

- Vol dir que l'ha entès aquest senyor?

- ti, stoma, ti.

- Com has dit unes coses tan estranyes!... a 99
m' em soldeia que ho pots tingues de tu un mal
concepte.

- Ho t'aurinis que t'opinis de ho pots no m'interessa

Sembla impossible que dos errors tan dispers,
tan dissemblants, tan diferents en tot, podrien viure
be. Es veu que a la teoria de les afinitats electives - amb
la qual faethu exemple un del meu llibre més lleuger
- fatta algunes vegades. El fet que et matissem i no puguem
be es devia tal vegada a ~~la interpretació de la praxiologia~~
dos extrems: la gran simplicitat de la praxiologia i la intel-
ligencia aguda i pura, sense cap mena de prejudici, d'au-
toritat i a la bondat d'ambdós. Ella, més que pu' ell - pu' el
seu entenent, car es devia inferir i sentia un gran apaia-
ment envers ell, per, malgrat aquesta inferioritat, la tra-
ctia la seva intel·ligencia i se'n sentia orgullosa com si,
per reflexe reflexe, puguem d'aquella intel·ligencia
reivindicar fins a ella, pota creienta ignorant sense altre mè-
rit que el d'haver estat una veia bona. Si la boniquesa,
talent, no es res! Se'n és o no se'n és, vet-ho ací. Tu canvi, el
br, per a poder dir totes aquelles coses, i han d'adquirir,
i han de guanyar.

I per admiració, per apaïment, per amor - encara que
algunes vegades creies i et renyes ho ficia sense aper - pro-
rara no ~~usava~~ s de l'òbita on la vida s'havia situat, i tot el
seu afany era fer amable la vida al seu marit, aquells ho-
mes que, malgrat ésser tan rars i flegir tant llibres i dir
que no han tingut fills, com un gran infant.

~~amb~~ Els sentiments d'amban, que enorgueixen a una idea
fina finalitat, eren, però, uns altres. Amban creia que la
~~suma~~ distinció consistia en no demanar massa coses a qui
no podia donar-les, en no esperar el que no pot esperar-se.
Sentia una tendra i reposada afeció per en ell i per mi.
El seu perque era neta de cos i d'anima - lligada tan

a exercir uns intel·ligents. El pue est es pue apresguis ⁷⁶
de llegir i d'escrivre i pue rapigues puing son les usings
i puing les raes.

Juuen llegir bé, conta diames bé. y escrib en mala-
ment, car les faders que li feien copiar li desolavien:

"Jo-a-ut te u-na flau-ta... Ra-mon te-mi-a un
ca-ball de car-to..."

L'infant sia al seu pare, per a disculpar-se:
- Li em fessin copiar fragments de les lliçons d'his-
toria, de geografia... d'història natural, des que a-
prendria d'escrivre re molt més aviat que ara. Ho he
dit al mestre i m'ha renyat i m'ha escrit a car-
tas i m'ha dit que jo no se m'impie per ~~anar~~ ^a voler re-
mar el sistema pedagògic.

El pare ~~de l'infant~~ donà la raó a l'infant, molt ra-
tisfet de poder-li donar, i, de llavors ençà, conta veure bé
copiar-li fragments de l'"Història de la Revolució Francesa"
de Louis Blanc. Així l'infant apresguis a començar i en-
tinen l'època trágica i heroica.

El poble era constituït paretat per un carrer de ca-
res d'un o dos pisos, - la carretera convertida en carrer -
una placa, i alguns rasesis excampades per plat veing.
El carrer hi havia l'epiceria, l'ortona, el cafè - deserts
dies feiners i ple de folla a pom el dimencres, soltot
si pluin. Se pesat papers endimmentant que passaven la
tarda fent a la "boteta belote" - la mercen de la reup-
ra grandisier, et fuster, ^{la barquaja, el capter,} a la placa hi havia l'expressi-
i la "mairie". (1) L'estiu venien algunes famílies de la
ciutat que el hauria semblat poc menys que indigne
no poder dir a les amigues que haurien passat l'estiu
a fora. La veris de l'estiu en ^{loca} que d'apue-
lent - l'home hi cotat reupre propici a mentir - de-
bia esser una cosa atractiva plena d'atractiu i fastuositat,
la realitat, però, era ~~la~~ una atea, i aquesta polra
fent tan afecionada a fer el reupre passaven l'estiu en

(1) l'ajuntament. (H. de l'a.)

tre gallines, vapors, porcs, porcs, i mersques, mersques, pa-
fessos, i altra fauna igualment poc simpàtica. Les taules,
quan encia et vol ~~anava~~ a la porta, els estirant passaja-
ven amunt i avall de la carretera. al matí, tot voltant
de mersques, esperaven et carter fent labors de gaudet. Me-
gint vort-les del senyor Hareut Beurt, o del senyor Pierre Be-
noit.

Per la festa ^{del arto} ~~major~~, que v'espueia pel juliol, venien mu-
sics ^{que} fien barth, a cada casa menjaven oia, i hi havia
castells de foc artificial.

El petit Lucien contemplava el franc amb una ^{accentuada} ~~gran~~
curiositat i, a mesura que anava coneixent-los aprenia a
menysprear-los. Li semblaven uns essers corresats de ma-
nia, de prejudicis, i fàcils a un repunt de petites vices, poc in-
tel·ligents i mentiders. La mentida, que a ell, a l'escola,
li havien dit que era peccat, ell la practicaven sense mirar-
i hi pensava sempre que el li convenia. El peccat, ~~el~~ - ell
ignora exactament en què consistia, com ho veien del be
i el mal. Per li havien ensenyat d'una manera absurda
i estúpida - era la ver obvio. El franc en parlava molt
al petit - en parlaven massa ^{sovint} ~~sovint~~ - però Lucien anava veient
que el franc no creu precisament uns essers ^{et que se'n diu} ~~perfectes~~ perfectes.
~~Lucien~~ Haparlaven el uns del altre amb por i enveja-
ren obsequiant, i algraven del mal d'altre, es tenien obis
terribles, abusaven del feble, adulaven vilment et pervers.

Lucien tan vol respectava i estimava el seu pare - la
mare, figura borrosa i gris, fàcilment no comptava - perquè era for-
i fort. Volia encara anar gran per a ajudar-lo, per a enfe-
rer com ell. Li plavien el totes cops de mal de darrere
l'enclusa, l'estampava mura de la ferreria, et per caputlle -
tant a la panat. L'ofici de ferre li semblava un ofici digne
i viciat. Els dimenges, pare i fill passejaven pel entorn del
poble i discutien com els companys.

Lucien era ja un infant tranquil i arrenyat, poc amic
de barallar-se. Sempre, però, que algun company volia hu-
miliar-lo, sempre que veia com abusaven del més feble,
sempre que veia contemplava una injustícia, no li solia re-
partir i rebre algun cop de puny.

Quasi arrivava a casa, et pare li' stein.

- la veig que t'has barallat
- hi.
- Perquè?

(Mien explicava el motius de la baralla. Li'eren justificat,
davant l'extolament de la mare, el pare juticava ^{aprovava} ~~aprovava~~.

- Has set te. Ho toleris mai l'injustitier. Que t'han set mal?
- Una mica.
- Una altra vegada procura fer-ne tu.

al forte auzi, et pharmaceutie comenci a seixar-li lli-
ber. La pharmaceutie era un tipus un xic extravaganti, antikeri-
sis llegint a la rebotiga, que feien una forta olor de iode, de camfo-
ra, de bergamota. Juvien, Devora, sense ordre ni concert, Rafae, Hon-
dander, Horaci, Plutar, (croantes, anticu cheimer, le senyor de de
Stact, ^{Paul-Louis} Courrier, Rouvard, Alfred de Musset, Lottie, Jean
de laud, Schiller, Foscals, Hauptmann, Anatole France, molts
altres...

Aguella fou l'espera més feliç de la seva infantesa. Li plavia
ajudar el pare i estava content que el pare - que cada vegada
falta li semblava més bon i més intel·ligent - li ho permetés.
- Quan ell...

- Quan ell ripesi vell jo el substituïre i ell podria fer
i prendre el rol i parlar amb el farmacèutic.
El projecte del

El projectes del pare, però, eren uns altres. Creia que la
vida de pobre es massa dura i mesquina i volia per al seu fill
una altra mena de vida. L'envia a la ciutat propera a estu-
diar. El fill obeei ^{per} perquè ^{l'atenció} ^{volia} a disposar el pare,
per no debilitar-los, però obeei a dispart.
al limit anys furiem a l

Paris s'en thueria, s'en cisa, s'en asseria. Un xic espues,
com sempre havia d'esser, ^{malgrat} ~~avertit~~ pue, així ~~avertit~~ en iolar-
thung: al n.º 16 de la rue (houmont, sera le montaignet
de Santa fenuvera. Mistr: així, com el Sepate era thung,
- a la rue des saint Piers - li calia caminar, com pue

per ell sempre havia constituit un plet. ¹⁹ ~~Marx~~ ^{Marx} tenia un tant per cent de descompte, començà a adquirir llibres, a emplenar-se la casa de llibres. Ja, es clar, l'el·ligia amb més coneixement de causa, amb més notes, amb més intel·ligència. Marx començà - gràcies a la lectura d'un comentari pròxim a banat, Lenòte, d' - a col·leccionar llibres i papers i estampes de la segona meitat del segle XVIII.

El pisot d'appartement de la rue Roumont era petit i mal oblat molt humitament; venutava l'huny del centre de París si hom volia anar-hi a peu, i car si hom volia utilitzar l'automòbil. El lloc, però, era isolat, i per tant, magnífic regne el puyot d'amban. El carrer, silencios, amb jardins vells jardins de paret attes coronades pels br plomats de les acaries o les catelles verdes de les antheries, semblava un carrer de petita ciutat de província. La casa tenia una ampla galeria que s'obria al jardí d'un convent.

Es diuen que amban es dedicava a descriure París: el parc Monceau, el Luxembourg, el molts del terra, ~~don~~ ^{don} ~~del~~ ^{del} qual, precisat a les barrages des "bouquinistes", fou un gran frequentador. Per car minador com era, feia grans passejades. I es complaia en revirant la placa de la rue de Rivoli, davant el número 290, que advertia que en aquell lloc ~~hi~~ ^{hi} estava situada la casa del Manège, on, el 21 de setembre de 1792, fou proclamada la República; i al Pont Neuf, davant l'estatua d'Luís IX on, el juny de 1792, quan la patria fou declarada en perill, s'envolaven els voluntaris; i al Palais Royal, on, el dimenge 18 de juliol, Camil Desmoulins, a la porta del Café de Soy, ~~aren-~~ ^{aren-} ~~gà~~ ^{gà} la multitud que l'endemà havia d'arrastar la Bastilla. ~~Hotel de Ville~~ ^{Hotel de Ville}, ~~el~~ ^{on} la matinalada del 10 Thermidor, el 4 de juny de 1794 - ~~pro~~ ^{pro} ~~Paris~~ ^{Paris} Robespierre, venut amb l'aint fort, Coutton i Lebas, fou ferit pel gendarme Herda; ~~en~~ ^{en} ~~aci~~ ^{aci}, a la ~~cara~~ ^{cara} ~~del~~ ^{del} Commerce, vivia Danton quan fou arrestat; ~~aci~~ ^{aci}, al número 17 de la rue de Saint Housé, hi havia la perfumeria d'Han. ~~es~~ ^{es} poc abans de la fugida a Varennes, una gran quantitat de guants i perfums, i on després, davant el Terrer, per a esquil·lotine; i al número 277, on, en temps del Terrer, hi havia un cabaret des del qual el despart de l'època assistien al

40
nos de les ^{carreter} ~~casas~~ des construccions a la finistère, instal-
la a la placa de la Revolucio, - amb de la (construccio) i des
d'on es probable que David, un desagraçat com pintor i com
home, dibuixà l'apunt de Maria Antoinette; i davant el número
no 99 del mateix carrer de Saint Honoré, on haurien viscut el
Duplay, i es pot dir que l'haver adoptat Robespierre que abor-
saren Maximiliana de Robespierre; i davant el número 219,
habitats en 1798 per la modista Rosa Bertin; i, els números a-
bens, el 217, on morí en 1814 el doctor finistère, inventor de
la famosa "maquina humanitaria".

Algun diumenge ~~anava~~ ^{arribava} fins algun poble
de les alpes: Surveys, Charenton... Malgrat la companyia
d'un fill i hi aborria i sempre retornava un xic trist i
decebut a Paris, així era l'opinió: les "quinquelles" eren plenes
de modistes, d'estudiants, d'artistes, que beien, veien fort, ba-
llaven, cantaven... i amban tenia limitat i necessitat
perquè no pogués veure la companyia d'un fill. L'evolucio,

El treball però, el seu dispost, la seva petita amassa,
- sentia-se tot en una ciutat com Paris un tot-hom, al
menys així ho veia ell, tota tan ben acompanyat -
havia de ser acompanyat. El treball el feia, el feia obli-
dar el seu drama immens. Manipular llibres, ^{ven-} ~~ven-~~
re'n cada dia, anotar la quantitat d'edicions, la quan-
titat d'exemplars, aconseguir el preu més al possible ^{interessa},
quin bell treball! (lavors, quan tot era hostil envers ell,
quan tot el seu entorn el rebutjava, perquè a certamen
la gran companyia dels llibres, amban no comprenia
que ningú, tenint aquesta bella companyia, potés sentir
se sol.

El parent de l'existència, acostumat a tractar amb gent
que no tenien sentit cap amb envers el treball que feien,
amb gent que treballaven maquinatament i de mala
manera, i estranya del fet i la intel·ligència d'aquells
llocs - els tímids sempre semblen agutllats - que ningú
no concebia, que havia entrat a la casa sense cap recoman-
acio i després, quan la presència no el xi, havia
donat referencies un oncle seu atabalat en un poble
de l'arrieta, el cida dues o tres repastes al seu des-

patx, parla amb ell de literatura: de literatx, de 41
llibres: de llibreria. En veure que el miranyó era intel-
ligent i trelatador, el situà en un carrer superior, li
augmentà el sou.

Flam, al seu deserviment s'adobaven, amban se
afegí Zola, Octavi Mirbeau, Huysmans, Maeterlinck,
Verhaeren, Schelling, Fichte, Kant, Nietzsche, - que li feu
una gran impressió però en el qual li desagradà el cul-
tament, Voltaire, que tan sols coneixia imperfecta-
ment, Rousseau, que li semblà antipàtic i plàner, Ro-
bert Louis Philippe que una nit coneixí en un bar del
"Boulevard Sebastopol" i que li deixà el seu meravellós
"Nube de Montparnasse", Romain Rolland, que amb el
seu "Jean Christophe" l'entusiasmà.

Alguna tarda, fent la feina, amban i el pare i
xien ^{feien} ~~parlaven~~ junts s'apera. El pare, dues o tres vegades,
havia insistit:

- ¿No us escribireu cap novel·la? Ho feu res per al teatre?
Amban, estant at i espantat, res protestava.

- Jo? Oh, no! No, no!... Per a fer literatura cal tenir
molt talent...

El pare murria:

- Ho ho veieu. Hi ha altres permanentment melancòlics que es
venen molt. Com exemple: un debien ~~ho~~ haver llegit "Bou-
per la mate", de Leopold Rodembach.

- Si.

- Llegeu-me rimer: us ha plagut?

- Ho: m'ha semblat molt bonic, afetat, un xic influen-
ciat de D. Annunzio.

- Exacte. Ho obstant ex un autor que ara està de moda.

- Si.

- Veieu?

- Lotie repus, però, que d'ací vint anys hom s'havia
oblitat oblidat.

- Potser sí.

- En canvi, hom no oblidaria los altres autors, heques
com Rodembach: Maeterlinck i Verhaeren.

El pare, malgrat les protestes i denegacions d'Amban, es-
tava segur que aquest ex hereditaria quatre-cents din-

amb el manuscrit d'una novel·la i tot el que se'n
guerdia, però, no arribà mai.

Algun vespre anava a veure al teatre. Ben el temps
d'Antoine i de Lugné-Poe i de Fernand Lévy, el temps
de l'~~œuvre~~ "œuvre" i del "Vieux Colombier". Llavors
no havien fet la seva aparició els Pitouff, Louis Jouvet ac-
tuat per anar a veure en xic tarat de molisme - fastou
Baty. Ben el temps ^{l'any} per Antoine, Fernand Lévy
i Lugné-Poe lluitaven per un teatre fort i sòlid con-
tra la banalitat i la molissesa i el sentimentalisme
matallat del teatre romanes "del boulevard". Hom ha-
ria fet conèixer algunes obres de Strindberg: "La dona dels
pectes", "L'ore", "La senyoreta Julia" - d'Ibsen: - "Les furs",
"Joan Gabriel ^{Borchmann} ~~Borchmann~~" - de ^{Djorson} ~~Djorson~~ ^{Djorson}: - "El jueu", "Més en-
vols", "L'intima", "Petres i Metisenda". Quinartifas o sta-
fers en es afers. Quina diferència entre aquest teatre
digne i honest i la participació teatral del Batall. Del
seu ^{Randall} ~~seu~~ i d'altres pens que el públic el llegia - el le-
gant perquè? - entallava als ments.

Altres vespres, anava a veure a passar l'estona a un
cafè de la rue de Cligny, frequentat per pintors i escriptors
llocs que en discussió a crit, malparat en del talent
del artista i escriptor i escriptors i tan el creien com
talent d'ells, que ningú no coneixia. Ben un punt
absurda i fantàstica, però després la majoria d'ells, que de-
ben d'una manera absurda i fantàstica. Duien ca-
sets d'or, plans benets després a la Rembrandt, americans
de vèllet, xatins encara. Aquest tipus d'artista, repre-
sentava la com una universitat en la novel·la o en el teatre
i amb música de l'infante Puccini.

Amb ells, jugant al domino i parlant-ne el "càfé ci-
vil" hi havia alguns noies joves i joves de tres-
quatre, que s'aparellaven ~~en veient~~ ~~en veient~~ ~~en veient~~
diversos mixtes de Hemi i "L'aura de les camèlies".

Bien moiety fine, apour la terminologie de l'épave, 42
avant de décider-se à la palanquée de casar-se avec son
mana, "vivre la vera vida". Bien moiety fine et fine avec
une finesse de mortel à l'usage v'empêchant de tenir
une "liaison" avec un artiste.

Amban no havia escolhit apuelt café per se
que et frequentement apueltles moies i apueltles veis que li
inspiraven Mastima i simpatia: Mastima perque es veu
mat vertil i perque es endurimara mat menyal; simpatia
perque, malgrat la seva miseria, veia que v'interessaven
per coses més nobles que les que, generalment, interessava
la mesquina gent ^{normal} ~~de~~ Hi havia perque li plaiu la
dama del tauler, madura i pomposa com una feno,
més propera al Tia Venetli que a l'aspecte ^{de} de l'acte
que, per obra i gracia de la seva presència, havia convertit el
tauler tauler en altar mesific en el qual, en
lloc de capella, hi havia un gran mirall amb au-
pte mare d'aurat i en lloc de ciris i candelabres, amples
plates, entretres, i una capra sobre de terrats
de sucre per la dama repartia tan uniformement com
si fossin hostes de per a la Primera Comunió.

Tenia els cabells negres, s'apuntava s'arava que ~~tenia~~
sempre les fustes repues en el paper de tauler, uns ulls
blaus, s'una blau mineral i profund, p'aire negre,
una boca àrida i sensual, sempre molt ben mapistada,
una fac pal-lida de pardenia quan comença a mar-
ir-se, i un xic de tota barba.

✱ Ser del seu tron de cera et tauler distribuia
l'atenció del seu murmur melancòlic i ritual
que recollien, apraís, els ulls ~~permanents~~ fets de la
consciència. Li plaiu ensenyar les mans, que eren velles
i contemplar-les amb una ingenua afectació. Quan sempre,
ten i hivern, amb mans nertes i l'ua vertil molt desenvolupada,
Tenia un port hieratic i humil, una mirada perden-
sta i humana. Molt del paragon del café n'estava
secretament enamorat i de bona gana se l'havia en endut

a posar-hi el meuoble del instant. Ells, però, semblava
no tenir capment de his la catòlica aduinació que despecta-
ra i no feia cabal ni de la conveniència ni del seu marit
un home enemic, lleig i petit com un riu.

Amban també se l'estava enamorat i més d'un minut el
seu record, et ~~record~~ ^{record} de la seva carnal opulència, et turmen-
ta en el seu braç hist de rotter, trist i ~~fred~~ ^{fred}. D'aquest amor,
- que en el fons tan sol era una obsessió sexual - el dis-
treien les discussions dels artistes amb el qual havia fet
amistat. Ben discussions a crits i cops de puny damunt
la taula, plenes de dictes i d'inververies.

- Anquet? Bourget es una mona, un cecati que tan sol
plau als cursis.

- Dugest es un pobre de creting que s'adueix davant d'infer-
ta pintura d'un Caroly Duran i, en canvi, desconeix
Cezanne.

- Molt parlar d'espiritualitat, i què? Res! El nostre es
un pobre que menja massa carn i massa mantega,
un pobre que pensa amb el païdor, que es la viscera im-
mortal per essència i potència.

- Tot es baix ventre! Tot es baix ventre!

- Vens? Remy de Gourmont es un gran escripta
per això et desconeix la nostra infecta burguesia, perquè es
un gran escripta.

- ~~També desconeix~~ la nostra burguesia reaccionar-
ia i antiquera.

- ~~També~~ France també es un gran artista.

- També ho es Barres.

- Què vol que et sigui?... Ho em rebutja pàire riu-
natis. El seu jo una sempre a casa solta i buida.

- Maurras li té una gran aduinació.

- Maurras es una bestia bruta, un fanàtic del qual
et que no saben escriure sinen que escriuen molt be.

- El grec, ~~francès~~ ^{francès}, rusin: heus ací es grans artistes.

- I et Ticia, i el Sifione...

- I Ribera, i Rembrandt...

- Leonardo...
- Leonardo e maria conceptus.
- I et lieth, i Fra angelico, i Fra Filippo Lippi, i Botticelli...
- I et fluitandis...
- foga ha estat et pare des impressiunestes haueers...
- ~~Monet~~ Monet, Manet, Renoir, Pissarro, Renoir, Segas...
- Cat no oblidat (art, magnificament magnific).
- I es pimenting flamencs...
- Ho hi ha, ami, cap uet-lista seguir a Rafael, la majoria del llibres set puat on a l'index.
- això benestem la ^{caput} ~~caput~~ ^{ment} ~~ment~~ ^{talitat} de la tanta sen...

Amban escollava i admirava l'exaltació d'aquells fires mat menjat i mat restit que es preocupaven de conser barbes i tant poc practiques. El artistes d'havien aduies en la sen cam-panya perque veieren que no es tractava de cap filistien - i terrible en ap uells epoca - i perque, moltes vegades, les seves o- pinions estaven d'acord amb les d'ell. I perque - això no v'ho volien enfora - perque faciebre sempre era ell qui pagava les communiions.

Hi havia un pintor baix - espanyol encara et puat amb bar sentia una admiració barrejada d'extrangera, d'elalai - lish, pomebe lirol, amb una fran parla negra de rabbi i uns ulls negres i febrils. Remava amb capa madrilenga, devia ren- que barrebat, i fumava uns cipars italians molt pims i llarg, que feien una puadr inapuntable. Est en aspecte semblava que havia de ser una pintura asiatica i tormentada, a l'una nera del grec o de l'abdel (cat. I, no obstant, per un contrast curiostissim, feia una pintura ^{semmat} ~~semmat~~ ^{semmat} ~~semmat~~, calent, exaltant de them. Sentia robe tot una preferencia per mi - et mi per ell era la perfectio suprema - i pintava dones nues de molt opulentes, molt uberrims, d'enceres colzairey res- beniane: banyant-se, assejades al peu d'un arbre, en un jardí, tota una parra mes o menys anacronistica, totes tapades de tot, assejades en un sedio, dalt una branca, en un interior, dretes al estat de l'estepa. Hui, però, no les pintava expreudes.

- Et mi - Licia - ex cart per exencio i potencie. Tan tot es creting totem et mi immutat. Cat, però, que la porre no doni lloc ni pretext al comentari buit, baixament buit. La dona ex una animal d'aure i cat de foga, sempre que això sia possible, pintat-lo en

posse horitzontal per a aprofitar el step de l'unes 46
robes de l'it o d'un coixí. Això potia fer-se en épo-
que ~~no d'esperança~~ encara hipòcrites, encara mesquiues que
la nostra. Això ho potien fer et Ticià amb la seva dansa
i amb la seva veu de la música. Horatius, no. La nostra bu-
fonia, que exerceix tant fina, tan intel·ligent, tan espi-
ritual, tolera el cinema buit i la revista paucament
propaganda, i s'excantantitja davant el nu. És l'època,
la nit de ~~sandeces~~ i la beneiteria de l'època, que fa de
Suefús una víctima, de Cecile Bret una gran actriu,
de Boregat un gran novel·lista, de de la fardana un gran
pintor, i que converteix l'Il·lustració en el model d'Eu-
ropa. Fixeu-vos en la nostra indumentaria. Volen dir
més ridícul que una americana? Volen dir més proteje-
que apueta taly per a posar les cames i que no menen
pantalons? I de les falduilles de les dones? Perquè han de
deixar falduilles les dones? ~~Tanmateix~~ fins a l'ús
de la indumentaria el cos femení es reverteix i s'en-
thetseix. En materia d'estètica el primer pas l'ocupa el
cabell; després reprenx l'home i, finalment, la dona.
Doncs bé: després d'un home - que en té menys
cortum de que la dona, que no dona a aquest acte el
prestigi i la transcendència que hi dona la dona - treuen
li el coll blancat, la corbata, l'cravatta, etc i, després
de les vespres, es trobaren amb un espectacle pauc-
ament Martinier. Creiem-ne: tan vol el nu és respectable.
I el nu en tota la seva opulència, en tota la seva mag-
nificència. Li cabellera, però, et d'hi s'hi que n'és tes-
tar el model que jo veia. Les dones, d'any cotan marca
magres, tenen la mania de no expressar-se
amban, pensant en les pintures del barc capanyol
i veient-ho a ell tan magre, pensa a:
- això deu ésser com una mena de veu jove.

Les noies, peras entretides de veure amban les apa-
rellat, li atorgaren alguna nit - etles no tenien preju-
dici burgess i a això no hi donaven cap importan-
cia de li portaren alguna amiga - "l'apx? començem un
jove molt simpàtic i molt ^{ambic} per artistes, que curfa l'histò-
ria perquè està tot... a més a més, te algun diner i

semblaven intent i manques de pràcia. 40

bra patista de senect. & he era, mais que por isso, por
divertir-se - talmente com um infant frouxo de um outro
melhadura - i, encara que se embriestava, por lascar.
Seia:

- Quan veig que jo el agrado i s'afeixen, penso: si això, que
a mi no em costaria, els ha de fer content...

Aug. Serpues, Lucette v' han de casar a provincia
i han d'esser una bona esposa i bon mare.

Solange tinea iut-i-er ams, era vestigiu: Megia
moltet vult-les. Era una flama ja matura, amb un cos mag-
re, una boia potesta i perversa, una cabellera d'un
ros d'aram amb reflexes de flama. Per a ella, una per a
Buffon, en amor tan vol tinea importanciu la rest fixiu.
I es donava com una bella animal en l'epoca del zel i
les seves mit creu delicioses i extenuant. Pensant amb hor-
ror en la vetlla, puca ja no plauria al home.
- Plau - deia

- Clam - Steia - em matar.

Femore - la Sebr, li deien per a fer el nou mes ent-e-
ra francament Mèja, Mèja que vanament intentà
va distimular amb cremes i collets, i sentia una presen-
ça envers les seves aconiques que plarien al home.
Magre, omnia para Mèja, amb ~~sua~~ uns ulls xics de mira-
da inexpresiva, amb unes mans deformades pel treball,
mat pibada, gens femenina. Tenia un aire tímid i po-
me, ~~també~~ ^{com} aquells pobres pobres nòmades que sem-
pre tenen la mentada de pen o el cap de pedra. Com tot es
tristat, tenia un murmur ^{dolce} i aquest murmur, que de tan en
tan tornava la seva boca prematurament marida, il-
luminava el seu rostre de veure Mèja, tantment com
un feble raig de sol en un dia de pluja. Treballava, per
un jornal miserable, en un obrador de costura i vivia en
una mansarda pel voltant de la place Maubert.

Alguns dit, alguns dos artistas, per Máxima -
no he dit pu'eren una pent estranya - o perque ha-
via begut massa i no es donava ben bé compte del
que feia, se t'entudia amb ell. Quin profund a-
faiement sentia la pobre criatura, pu'ima meravella
jaia seu ventre fosc, com a les altres, també a ella

La consideraven una dona. Lavia que no volia
s'acabar d'alta, i enamoraven d'ella, que
no era bella per a inspirar passions. Lavia que li feien
una caritat en acceptar-la, i no es sentia humiliada
per aquella caritat de la qual ella, amb impermeament,
remerciava Deu. I tal vegada era amb vol al non a consi-
derar l'embriaguesa com una virtut.

L'endemà, parats el efectes d'el vi o be errant l'impul-
sentimental, l'home volia tenir-la. Ella, però, desape-
radament, amb la seva plena de llàgrimes però enparant in-
vocava prou per pretexte. Amb la veu plena de llàgrimes,
però esperant-se no terriblement per a fer florir un himne
re pat-tist en el seu floris pat-tist, deia:

- Com tens això, mare de Deu!... Fa pena de veure...

Be, si, es clar: un home vol... Mira, ja que no aï-
ti ho endurere una xis mia...

Després d'això i ella que no tenia llac, que vivia
de prou manera, escombrava, feia, ho expor-
tava tot, ho posava tot en ordre, després abans d'anar a
l'obra. La tarola feia feta per a poder acabar la
seva petita obra de reducció, l'inici que estava al seu
abast. Anar a la seva mansarda, es banyava - amb mol-
tes dificultats car, com es de suposar, no hi havia can-
bia de bany - es posava la nitllera que tenia, es perfo-
mava escandalosament, s'apagava i tenia uns quants frans
- no podia evitar, en fer-ho, un gran sospir - Les veus es-
taries, i comprava vi, cafè, formatge, un xic de "paté
de foie", un xic de "mouton", ja, algun "gateau"
per si ell era lleig, carls.

Quan ell arribava, per la cambra, joia, l'el·lipsis ^{bruta} i ^{bruta}
a l'el·lipsis, li semblava una altra: tot era ordenat, tot es-
va net, el llit, ben posat en el seu prou tatge, feien
veure fang de tornar-ho a l'el·lipsis; l'annuitat de la taula de
bedall hi havia un pensament amb fang; la taula era pa-
rada: la taula, la "d'esperante", et "paté de foie" i la
matpe, la "cunpella de vi"; l'extre era encara i doncs

va una agradable excelsa.

50

Naturalment, aqueh eir Beba també es preo-
ra. ~~Que cosa en tenia - Beba tenia una~~ ^{Beba tenia una} ~~Beba tenia una~~ ^{Beba tenia una}
i l'entenia també, car la polca tenia un altre
metex te.

- Tens la roba feta una thàstima, bruta i plena
de foras.

I ella la rentava, la sargia, la plantava.

Ell no estava ~~serenat~~ ^{serenat} ~~per~~ ^{per} ~~serenat~~ ^{serenat} de l'aventu-
ra. Li sent que Beba ~~era~~ ^{era} ~~era~~ ^{era} mancada de
tot atractiu fixa, però sargia tan a la perfecció
americana, feia tant bé el cafè, tenia la cambra
tan neta i ordenada!

Li tractava d'un home mexicà delinat, li sona-
va, per poc que postés, algun diner. Li us en tenia
o be ex histèria, era ella qui pagava. Dèixò, però en el
no l'entestia massa. La puertió era que no la
trepassin.

Quan arribava el moment que ella ^{devenia} ~~devenia~~
inoportuna - moment que, tant o l'hon, arribava rem-
pre - Beba s'avia desaparèixer discretament. Sense ost-
però amb una gran recança. I amb un gran aporai-
ment envers l'home que d'ell havia acceptat al seu
costat.

Un altre tipus interessant era Jacine, una jove
~~prostituta~~ ^{prostituta} ~~noia~~ ^{noia} ~~bona~~ ^{bona} ~~tolosana~~ ^{tolosana} que feia fira del seu cos
ota el fanal de la rue de Chiky. Jacine era alta, opre-
senta, amb una vina ubèrrima, amb uns flancs pro-
rorts. El pintor base - ex anyot sentia envers ella, que
li havia servit de model i li havia atropat alguna
mit, una calida simpatia.

Parlant de l'artista, deia ella, rient:

- Estan proc i eir tan rec, que em fa l'efecte que
són amb una talla romànica.

- Jacine ^{en} una noia alegre com un ball de
la "quinquette" i bona com un "irissant" del din-

la definia un artista de la colla.

51

S'havia fet amic d'ells perquè, de tan en tan, quan al carrer feia massa fred o feia calor causada de passejar a l'aire, entrava al cafè per a escalfar-se i reposar en companyia dels artistes que li semblaven una gent pintoresca i abundantment divertida.

Les nits que no "feia" cap reunió,olia:

- Repa, nois! Veni' cortie lliure. Qui es el que està més sol i més trist de nosaltres?

Alguns regades el més sol i el més trist era amban. L'altre se'n alegrava perquè era també el més pobre i el que sempre li feia un petit present.

En aquesta època amban menjava en un restaurant del barri italià, atret més per la connexió que pel menjar, car la cuina de la Santa Rússia no li feia cap gràcia ~~amban~~ comparada amb la de Ristat farrin. La connexió, en canvi, obert per a un expert observador i analític - i ~~amban~~ ^{amban} lliurement intricat de literatura - com el d'amban, ~~era~~ era interessantíssima: extensió, artistes, polítics més o menys revolucionaris.

El restaurant era frequentat per pocs paucos i paucos a tots els tants hom parlava el rus, de funció solen i musical. Rotund, pot-hits, ells molt blaus - ^{blancs} ~~blancs~~ gota d'aigua sota un cel verd, - o molt negres - negres brisant de barra litogràfica - barbes, cabells llargs. Els russos que en aquesta època, per culpa abans la guerra del 14, hi havia a París, no s'assemblaven en res al perquè eren enemics del tsar i temien l'estada a Sibèria. Els que vingueren després - veia a peu d'asset i deval ~~amban~~ ^{amban} professin escrivre novel·les i comèdies mediocres - ~~era~~ foren amics del tsar, representants de Txarskoi Selo, i fugien de la Revolució. Tot eren ^{principals} ~~personatges~~ i prauques, tot feien de xòlex, de barman, de cambrec.

Amban, que coneixia els uns i els altres, preferia els principals. Li semblaven més interessants, ~~era~~ ^{era} menys afectats.

57
deparar plagat tenir una aventura amb una dona
quelles unes. La russa de la seva aventura no es deia
Natasha. Es deia, simplement, Maria, una quatre-
vol pancera: Maria Berdnikova. Era, però, russa, de Cri-
mea, i amban ja estava ratissat.

Físicament, era una dona més aviat baixa que alta, més
avertida que prima. El cos era fibrós, elàstic, molt
àgil, ^{de carnis} molt ratllat. ~~Quedava una mica d'aspecte~~

~~de la seva vida. Tenia uns ulls negres, de mirada profunda~~

de la i torbadora, i deia el cabell partit en dos per una ratlla en
mig del crani i molt coburifall. Es banyava cada dia, en
per fust que fes, amb aigua freda i es donava després un
franc friccion ~~de columna~~ de columna. Li placien els perfums
aspres i violents: les "Roses Negres", de Nishara; el "ficky", de fust-
lain. Deia molta gimnasia per a conservar l'elasticitat
del seu cos. Deia que les dones ~~no~~ massa primer li feien
flastima i que ~~la~~ massa primer li feien fastig.

No treballava i tenia diners, una parta ~~de~~ i ningú
no havia puc el hi donava ni si l'ou els rebia ni en con-
cepte de que el rebia; no parlava mai del seu parat ni
de la seva patria ~~flungana~~. Assistia a uns cursos de
la sobria i era una dona intel·ligent com per mes,
ar d'una intel·ligència independent, un xic rebel
i un xic salvatge. Parlava de pintura millor que molts
pintors; parlava de literatura millor que molts literats.
Ella fou per deservir Dostoiéski a amban, ^{qui} li ensenyà a co-
nèixer-lo - fins llavors li havia semblat obroc, enigmà-
tic, feixuc - i a estimar-lo.

Aleshores, el occidental, ~~deia~~ ^{deia} un plan més Tolstoi, que ve-
nitament, es un gran escriptor. Dostoiéski, però, el repre-
sa en molt.

Amban, de naturalesa tímida, obert en la seva pre-
sent, es sentia un xic intimidat, en una situació de
paterna inferioritat, davant la russa. La trobava enigma-
tica, misteriosa - en realitat el misteri sol existia en l'ima-
ginació d'amban - de psicologia estranya.

Ella li havia ~~preguntat~~ ^{preguntat} un dia aquesta pregunta
molt arrossima que fan tot el amants:

- H's certimes?
- Ho. Perque t'he d'ertimar? H's aquades perque et
met i et intel-lijent, i et prene per a ratisfer una
necessitat fisiologica no mes important que la de man-
jar. Vrahetes et francesos molt amics de complicar-se la
vida, no hanen massa ^{intelligencia} al mort "amor" i taben
sempre et seu amax en drina. Se tan mar-lo, se tan
abusar-me, hen servitnat aquest mort i hen mixtifi-
cat. H's l'amor, aueic men, es una altra cosa que te
pota relacio amb l'hipiene intima. Totu la vostra literatu-
~~ra sobre l'amor amb explicacions gradas~~
amor, d'un amor que comenca i acaba at l'it. Creu-me:
aixi que massa lleugerament homenen amor no ti tan
ta importancia com suposen.

Auban, amb aquestes explicacions, quedava un xic
descontent i - car comprenia que eth tenia raó - sentia ac-
centuar-se et seu sentiment de inferioritat.
Un dia Maria Berduikova desaparegué de la vida
d'Auban, - sense ^{sense} adver-tir-lo, sense un mot de comiat,
i mai mes no torná a veure-lo. En et fons, malgrat
l'amor de veure's abandonat, l'amant senti una
subtate sensació d'alleujament. Amb Maria mai no
senti l'emansat que es sentia amb altres dones, tant
repada no tan intel-lijent com etha, però molt més le-
menyer.

X X X
H's Auban tenia una gran amistat. La del seu
pare, i cada setmana li escrivia unes lletres extenses en
les qual li deia tot et que feia, tot et que pensava,
tot et que veia, tot et que sentia. Per al jove no hi
havia cap diferencia intel-lectual entre et vell i jove
i eth. Et fill exposava els seus dubtes, li explicava les
seues lectures, et seus amors. Et pare aconsellava - amb
un tacte i una ^{linda} intel-lijencia que mancaven a molts
unalistes i a molts crítics - aprovava.

X X X
Un dia comparegué un senyor a l'editorial on
treballava Auban i preguntá per eth. Era un home
vair, gros, amb el cabells uns blancs que negres, amb a
rostre encis d'herpe, vestit amb un seyr però amb

un air rural inconfusable.

55

- Vos Sirens...

- Ho em conceixes, veritat? Ah, potes pisset, trapella, mupuetu mupuetu! - i et reuyn graciaria trothariva i et ligoti i reburifava com et d'un pat i una metalla onada amb brillant ratham dament et ventre potens.

Aubau, unta a causa de la ingresa, mirant, estranyat i embotat, et descomegut.

- Vins im rasi, bona peya! - seguir apert, sempre rient.

y l'abraca amb una efusió que a Aubau li semblava francament desagradable. y li colpejava l'expressió amb uns grams corts amicals de les mans obertes.

- Surr... La veritat, tens que ^{us}equivocar...

Et parter reia més fort i no deixen l'abracador.

- Que m'he d'equivocar, ciutadà, que m'he d'equivocar! toe et teu oncle gran, ~~als~~ l'actualde, i fuma del teu pare...

Et jove, que no podia veure la sen pedor, intenta torcure:

- Ah, si... Perdoneu-me, però com no m'he habien avisat la vostra vinguda... jo...

- Això no te res d'estrany, car parebé no ens coneixem... Fa molt ^{avants} que no ens hem vist: des de la tempe triuina comunista... Et teu pare m'ha donat la teu adreça i, te en venir a Paris, he pensat: deix a m'aver a veure que hi apueta trapella.

y altra vegada el corts, i tyriatly, i les abraçades. Els companys se belath reien i Aubau sentia una gran violència i se brua f'aver hauria enviat l'oncle a parir.

Això, però, no era cosa fàcil. l'oncle ordena:

- Rureu.

- Buara no es hora, oncle - objecta tímidament Aubau.

- Hoi, tu obliedes pue se atcalde i pue es atcal- des etern a costumas e manar.
- Es fene presentar al parent, li demana pava inter que Auban pteles seixar la seina, cosa a la qual el se- rent accedi. y ^{oncle} ~~oncle~~ i nebot eixiren al carrer.
- Oh anem? - preguntà Auban.
- A puatant café des bo boukards a fer et verment... Com en siem matthey?... l'apers... fa veng que sembla un parisenc de delò.
- Es pue jo, oncle, no en pene d'aperituy.
- Dones avui en penehas, toe et tengu ^{oncle} se atcalde i m'hay guia.

Auban es senti veritabement ~~avoreat~~ ^{avoreat} davant a- guesta perspectiva. Aquell home ^{que} ~~que~~ malgrat et pa- ressim, representava per ell tan poca cosa, li era fan- tament desagradable. Li semblava massa alegre - sempre havia desconfiat de la gent massa alegre - massa franc - paupera fue, feneratament, hom corron amb lo gro- Meria - massa expansiu, massa amic de parlar eridant, massa amic de fer et rire i de fer et ric.

- Dinaren en un restaurant car. (l'oncle exigi).
- Fer tu mateix et menja, pue hi siem entendi.
- Jo? Si jo no hi vine mai... Si jo vive molt humil- ment...
- Ho t'emmaravis, pue tampoc no et creure... Trià el mis car pue hi hapi, pue noll pue vegin pue me ries.

~~Bequeren~~ Menjaren carar - pue no apradà ni a l'on- de ni al nebot - una crema de gallina, una Hap- ta a la cardinal i unes beates molt "paisandées" xortistes "au canapé". ^{Bequeren} ~~Bequeren~~ un Commaré set 87, un Chablis ^{que no es tan vell i seia respectar,} fi, amb et café, unes copes - pue et caubier exatli amb to- ta una de vell "Napoleon".

Durant et dinar, l'oncle volgué saber com vivia el nebot. Quan sapigué que no representava el ~~tot~~ ^{tot} Hon-

lin Rorpe in Folies Bepere in el Casius, resta ⁵⁴ prau-
cament de rebent.

- Donner le pain et servir à vivre à Paris? C'est le pas-
ser et temps, ~~non~~ à Paris, tant cristia?
- Tieballe...

Lev. ¹⁰ ~~10~~ a Paris, tant cristia?
- Trebatant. Hegint, discutint ~~at~~ amb amicis artis.

- 7 ans et liberté?

- 6 star

- I no longer was at cabaret?

— Ho.

- En canvi, vos amb artistes.

- Le: alcuni vespre ch' trovo en un cafe

- Hata compungia la des artistes - notes tam el bu-
gis estupid, prae hiraia ex hiraia, et pagis marea
afecionat al liner, prae hiraia ex hiraia. - H
artistes son marea prae.

- Il lui leur habiter de tout comme l'habitation

d'onde encaixa el cap amb una rialhada grossa.
Després pregunta:

- E ora que farem?

- Tu no ho se' - respondeu Ariban - com certeza que de-
bes tener molto afers a revolucio, pueran vesir a Tanc;
fo a traballar, com cada dia

L'oracle, vulgus no vulgus, haquí de resignar-se. Però, la condició que es trobaven a la nit, copiar en print i a-
minien al teatre.

À la nuit, Auban trahi s'est couché accompagné de deux
distinctions, remises de tout-homme, pour avoir caqué et "prou-
voix" de l'oblique Bessere.

- Pero, ¿el notario apest, muche?

- Els meus afers, helet, son per la "bomba" i L'orient-me may
oblidar la vida salvatge que faig al port.
Soparen en un restaurant.

Soparen en un restaurant de luxe i les Llores deuen-
naren xampany, per és un vi que a Auban li feien poca
gràcia i el puat deia: "Lo et vi fue beuen tot el beuen
tot el nous rics" ~~tot el~~ "marta"

Les deux langues ex burlaven dans les provinces

cap mena de mirament. Duban, que en oferia, mate-
grat que en el fons trobava que ^{tenia ben meregut,} ho mereia. I en-
dema li ho feren observar.

- Ja ho vauis veure - digué l'ouche, sense empipar-se.
Els papers em més ruy del que molt pensen. Que de-
bi ben trobar ristiòt. Però ristiòt i tot, jo era l'amo, i que
pagava i hagueren de fer la meua voluntat.

Anaren al teatre a veure ^{una} ~~assa~~ revista còmica i por-
ca. L'assatjador s'apresenta cretí que ripna "Rip". L'ouche
i les seues prostitutes es divertiren molt. Després acabaren
de passar la nit a l'Hotelmartí. A la matinada es re-
pararen i Duban es trobà a la place Rip al·le amb la dona
que li havia proporcionat l'ouche. Com no tenir cap de-
tes temps parlat li havia semblat plena de delícies,
li digué:

- Com es i jo no ens coneixem ni tenim pàries en
interès molt viu en conèixer-nos, crec que el millor
que podem fer es anar-nos-en cada un pel seu cantó. Su-
per, ja us deu haver parlat. Els més a més, ~~repas~~ se
tal repasta us espera al·le i no seria gens polít fer-
lo esperar en va. A mi no m'espera ningú, però no us
amaneixen car això no us ex cap tragedia. Doncs nit,
sempre.

I, amb una absoluta indiferència, la deixà plantada.
La polca dona resta colada. Ha no li havia parlat una
quet noi es tracta de l'ala... O bé, qui sap! tal repasta de
una amiga.

Ho tenia cap amiga. Era, sens dubte, un misme
arregnat, metòdic, de bons costums, que preferia la compa-
nyia dels líbres a la de les dones. Això, en el fons can-
sa una bona impressió en l'ouche i sens dubte crapi-
tis que, després de tant en tant, pretextava afers urgents a
Paris per a poder fer, durant uns quants dies, una visita
que a ell li semblava ^{magnífica} ~~colada~~ de pler i delícies.
A Duban li solia sincerament haver-hi de compa-
tir. Durant prou temps així, però després tres o quatre

tre vegades l'any es presentava l'oucle i el pobre 59
no ho havia de servir-li de cicerone. Ell l'havia volgut
acompanyar al museu i a les biblioteques. L'oucle, però,
preferia el ~~marxista~~ muric hatts, el cabaret, el ter-
ret de revista o de interst, les sessions de cinema programic
als hotels més o menys et l'apart, que a algun tipus
d'ien una remissió de fàstic immens.

L'oucle era vell, ric, i fadrí. Per pariveria no l'havia
volgut carar car tenia per una dona amb títol de l'epi-
tima tingues fret a parlar el d'iney ~~era~~ sense per-
bruta, xafardera, i ~~derotat~~. Politicament era conservador
i creia pu'et fet d'esser francès era una cosa que ves-
tia molt. A ell l'havia plagut més, en lloc de la Res-
publica, un regim monarquic. En el fons, però, no estava
fens d'content d'un República que tractava el ric i el
capellans amb tant mirament i consideracions.

Amban el tenia per un creti, el menys preava profun-
dament i no feia res per a plantar-li. L'únic moment
que el trobava un xic simpàtic era quan, a l'ortació del
guai d'oray es pujava al tren que el retornava al seu
reio de província.

Se tan en tan rebia alguna carta ^{d'ell} demanant-li que
"com ~~est~~ era un mung' Mort i que llegia tant" ~~de~~ ^{des}
venitava per li exercibis un discurs, pu'ett l'apreutia
de memòria, per a l'inauguració d'unes escoles, per a
puatent altra festa. I sempre li prometia: "si t'ho
pagaré bé". Amban exercibia el discurs com un altre sabia
per a fluir-me una mica i l'enviava.

Seguia la correspondència amb el pare, el puat, referint-
se al seu permia, deia: "Ho en faci's faire cabat. Potre y
un bon home - un bon home regny et cisteri de la
sent curta d'esperit i ~~de gaudat~~ ^{de gaudat}, es a dir: p bon home
peru no ha comies cap assassinat ni cap robatori -
peru al seu costat no li apendia res. Com tot es ti-
pus, l'alta carregar de premisses, i sent un gran

comptamen envers et topic i et Hae uomo. Totie repur 60
que a mi em menysprea perque no tinc la sort, est creu
que això es una sort, d'esser a l'altre.

... J, de totte, la guerra: la guerra com una gran
pedra llançada ant Hae ~~la~~ tranquil de la vida de
cada dia. Embar es preparava per a les o reves vacan-
ces que li permetrien passar un mes al costat del seu
pare, d'apuntell gran company que sempre havia trobat en el
seu pare. L'espectacle del Paris d'aquells dies de mobili-
tats apresà el viatge. Les carrers ~~el~~ establiment dels
alemanys eren arratats i natzials per una multitud ^{enfora}
llida per vi amb potència del patriotisme, talment com
si en cada un dels seus d'aquells establiment hi ha-
gués un fill d'Hohenzollern. Havia via espies per
arreu. Els carrers eren envaïts per una rinasta
humana que cantava cançons La Marseillaise i criava
"à Berlin", per a respondre als juraments als que a l'
inter dels finolen berlines desien cridar "à Paris". Els
apuntells i solats, el futur "poitès", per tunc vers el
camp de batalla - del qual molts d'ells no tornen
rien - amb el canó del fusell ruat de flor.

A Duban ~~era~~ apuntell espectacle d'entristia i d'acci-
sionia. Les passions, en apolitzar-se, havien elevat al
parança un grau de febre. Tot era instint i brutal-
tat i ell, tan amant de l'esperit i de l'intel·ligència,
sentia un gran descoratjament. Repent, es posà per una
gran angúria, es preguntava:

- I si esser un mal pauc, no des saber a continuar la
meua terra com l'ortimen el altre.

J tenia raó: no s'avia continuar - la com el altre, sino
d'una altra manera més entremetible, amb un
sentit més dramàtic que aquell que criava
pel carrers. Tot per això pensava que sentien solbrar
tranysa en trobar per v'aleprava de l'assassinat de
Jean faures - ell el coneixia de l'edificat: un home
gros, mal girbat, pero intel·ligent, sensible i en-
tencament meu - perque al-levant que tot el
pacífic havien de trobar la mateixa fi.
Auban, es davant d'aquelles paraules, dites amb

51
una bona fe absoluta, creia viure en un món de
salvadors. Comprenia que la França era l'opressor; comprenia
pue, per a la reputació d'Europa, calia fer d'una
vegada amb Alemanya, apuèst poble ~~apressor~~ brutalitzat
pel militarisme més innoble, apuèst poble apressor per essen-
cia ^{i potència} que necessita viure en un ambient de carència i
vol esser enviat al combat, apuèst poble que sempre es dei-
xaria guiar per qualsevol pertorbant amb uniforme.

Ambau, però, - i ell s'avia pla que se demanava impos-
sible - havia volgut pue el seu bon poble ^{sempre francès} trobés reaccio-
nat d'una altra manera, car no podia sopir l'esperan-
ça de la brutalitat.

Per altra banda s'averonyia en veure pue el altre par-
ticular vers les tinxeres i ell, per fer d'haver estat declarat
imilitar pel tribunal mèdic militar, ^{restant} a París passant
la seva vida i tranquil·la vida de petit burges i de patir,
et restaurant, les amigues, el llibre.

El pare el consolava:

- Ho t'has d'averonyir de res. Ho ets cap covard, i si ho fos
sis tampoc no t'hauries d'averonyir car la valentia,
com t'estes fepuèst a tot, es una cosa purament fisio-
lògica. Un home molt valent es, vivint, una certa ben-
ta. Cal preferir sempre la intel·ligència, pue es una
autència, una innegable superioritat, a la valentia.
Constat, vivintant-se en el seu catabol, es més signe
de respecte i d'estima pue el general Panaparte
dient, davant les plagues italianes, al seu vol-
ontat: "Dici tu tu dones, menjar, rigures... Tot es vostre
si ho sabem prendre." Les guerres sempre son obides i sem-
pre tenen una virtut exacta pue totom de treball. Fixa't
be com son els rics el pui menys i indigne de la
guerra, pue beneficia el seu afer, pue ^{la seva riguresa} augmenta. El
poble? El poble l'embriapuen amb quatre mots sonys
i pomposos: la Patria, l'Honor de la Nació, etc, etc. Per
a estimar la França, fill meu, no cal sempre
una arma, com ho fet el teu pare, com faries tu
si protestis, a mi, pue sempre em semblava més
digne i cina de treballar pue no pas l'arma de
matar. Es treballant, i no pas matant, pue home estima veri-
tadament la patria."

apuntell entrem mes d'entrem al poble fou tenit? I
he pu a anbar. Vivien en un estat d'excitació neu-
rosa constant. La premsa parisenca arribava amb so-
dies de ~~retard~~ retard. La premsa ^{donava} ~~donava~~ el comunicat
de l'Estat Major i metien el atencions salvatges
que enraien la bellesa i tallaven les mans al infant
i el pit a les dones i ho destruïen tot al seu pas.

Finalment les 18 hores eren fora, thingy, a les tinxen-
res de sang i de sang, matant i morint. I precisa-
ment apuntell alesh, que la terra havia estat generosa
i donava una bona collita!

Quiban no podia posar atenció, com feia el atthet
aure, en la lectura. I adonava que començava
a riure tan ferocement com el atthet i aquest senti-
ment s'ota, que ell sempre havia condegnat i l'hu-
miliava, l'averenyia, car el feia ^{vulnerable} ~~vulnerable~~. Ell s'ha-
via crescut un home superior, més enllà del Pe i el Thal,
i la força de les passions se l'enducia a la deriva.

Finalment les vacances, el jove, no ~~arribava~~ més timentat
i perdonat que en arribar, retornava a París.

El pare li recomana:

- Serena't, obrepota't a tu mateix, no et facis mala sang.
I si sequeixes sofint, deixa-ho tot i retorna al poble.

París era tirit apunells dies. La tiestera revera i dis-
na de París, l'apunella ciutat pu' ell havia conegut
el tan alegre, plaguè a anbar. L'alegria, en apunells
moment de tuita, quan la terra francesa era tota del
barbar, si hauria semblat vil i otiosa com mai.

Moltes indústries habien cessat les seves activitats. Habien
tancat els teatres, la majoria dels el teatre - alguns dels quals
passat un temps, tornarien a funcionar - els cabarets,
musique halls, els balls públics - apunell "Bullier"
de tant bon record! - el music halls. Per la pobla-
ció flotant, la força de ripresa més important de París, ha-
via desaparegut a causa de la guerra. Per les grans figu-
res del teatre i el music hall habien emigrat
a Espanya, una de les poques nacions on la tripi-
ca fogueira no havia pres i la neutralitat de la

Quasi servia per a af ^{provin} ~~provin~~ de parolina es subman-
rins alemans i per a pue puate fladres v'euvi-
puevin venent al al. liat mantes de barria: cabates
de rola de carto.

Amban troba molt semblança de penya d'artista del
café del carrer de Gilly. L'home era molt elegant i ho mostres-
sa v'entenia amb un dels artistes, un excellent Heig i ter-
bre com un simi - talveçades ella l'havia triat a
causa de la semblança fixien amb el marit absent per-
què, així, devia, li semblava que no l'enganyava tant-
que veia la presumpció de la imitava a Westovick
i tenia la presumpció de fer un "art-marche". El pintor
base-espangot v'havia enrolat... ^{marc}

altres quatre companys estaven mobilitzats. Els tres
des absent s'ocupaven un poeta ^{venezolà} ~~pau~~ - famine
assegurava que tenia una i s'enfiteva al arbes del bou-
levard - amb el cap punxat com un coco, el rostre groc
com una timona i uns llavis unats i enormes; un pe-
nidista espanyol que havia exercit diversos de guerra
sense interès de Montmartre; un pintor rus, ~~pau~~ K. Stenich,
que pintava uns cotes molt estranyes i havia creat una
religió nova.

Amban veia la guerra a través la població civil
 parisenca. ^{ingressa} ~~ingressa~~ ^{des} aquelles pobres dones que es vertien
 de dol, aquells infants que mai més no veurien el
 pare, aquells vells que recordaven l'invasió del 70 i ma-
~~laments~~ ^{lament} ~~des~~ ^{des} ~~aranyes~~ ^{aranyes}.
 I gràcies a aquelles dones, a aquells infants i a aquells
 vells, d'oli li semblà noblement humil, plenament
 justificat. I odià, com es atreïa, el "boche", aquesta bestia
 que hom creu domèstica però que està per domesticar. I es
 senti content i agutllat pel seu odi.

Free Havers $\times \times \times$

A mi hermano Juan Conque' (apudima) ^{XX}
 por su amor a la patria y a la libertad que ha sido el alma
 de la independencia de Chile. En su nombre y en el de todos los
 chilenos que aman a su patria, te saludo y te deseo una
 vida larga y feliz. Tu hermano, Juan Conque'.

54

Un mup dia, fímit et Les trelat, et jive
hague ^{d'}esperar una bona extorn a la portabasta, en
pluvia a tot i a baras i res no hi calen valien re-
raignes ni impermeables. A la portabasta, esperant
que la pluja cessés, hi havia entre altre gent, una
noia. Debia tenir quinze o vint anys i era alta, amb
uns ulls negres que sempre veien, uns cabells aquests
mencos perfectes d'un negre tirant a caoba, un rostre
imp que no tenia una expressió massa clàssica pe-
ro era apuñtalilíssim, una petita velutada. Tertia
un vestit fosc, d'un blau marí, molt senzill atret,
amb el coll i el punys ornats amb ~~beles~~ raudes blan-
ques. D'una cabates de taló baix, per a exerciar un xic
la sen abçada, i les canyes enfundades en unes mit-
ges de seda negra. Semblava prima i no ho era. D'era el po
que el ^{paissent} ~~paissent~~ hominem un "fausse maigre", et a dir: el
millor que, repens et creto estetic d'Auban, pot ésser
una dona.

Et jive ~~hau~~ - et jive que ja tenir trenta anys - la
mira distretament i, en tornar-la breu, somigues.
~~Somigues no era~~ Ho par per fatuïtat ni pensant en la
seducció possible - ella era tot el contrari d'un fat
i un seductor - sino perque ~~no calen~~ mirat una
noia bonica sempre es un goig. Sobretot si home sap mi-
rar-la desinteressadament, de la mateixa manera
que hom mira una flor, un ocell, una porta de rob-
era relativament fàcil per a un home intel·ligent
i sensible que no es fascinat per la passió ^{amorosa} o per
l'apetit carnal, dues coses ben diferents i que hom
confon molt.

Com la pluja seguia, Auban carregà i encenguí
una pipa. Des l'empresa pot ésser que estessa del
carrer, una plorada de fum anà al rostre de la
noia en el punt, momentàniament, es placà el
sorris.

- Perdonen, ~~no~~ senyoreta - murmura Auban.
- Ah, no, senyor. Perquè? De què? Pot dir-se que
som al carrer i tenir perfecte llet a fumar la pi-
pa.

Y per a donar més força a les seves paraules, la noia gentil tenia a ^{sourire} ~~sourire~~. Afegei després:

- Jo em creia que la pipa tan mal la fumaven el vell.
- ~~Jo~~ fou Auban qui ~~sourire~~:
- Ja veiem que parets us equivoquen. Y si parets' ne-
que, ja encara que no velt dit tot, ja no ho ve.
- Ella, ~~exha~~ ^{estava} ~~esguardant~~ - lo ~~estampada~~, protesta:
- Oh, si!

Així s'inicià una ~~conversa~~ ^{conversa} llarguet - et temps, Paris la ploma - tenensta per alguna pausa. Com la via demostrea una certa nerviositat, una certa impaciència, Auban li pregunta:

- Tu esperes algú?
- El de casa, que deu en cotar amb ansia.
- Vindrà Henry?
- Oh, si: Montrouge.

~~entrem~~, que ~~els~~ ^{els} ~~no~~ ^{no} ~~es~~ ^{es} ~~esperen~~ ^{esperen}:

- Veritablement, no es pot a la cantonada. - y, de rebte: -
Perdoneu-me un moment. Esperen-me un moment.
- Entra al despatx i, per telèfon, demana un taxi. Quan arriba el taxi, Auban demana:

- Que penses tu que us acompanyi?

La noia accepta amb un somriure i pujà al cotxe. ~~Quan arribaren~~ ^{Quan arribaren} ~~arribaren~~ ^{arribaren} ~~ja~~ ^{ja} ~~no~~ ^{no} ~~era~~ ^{era} ~~en~~ ^{en} ~~durant~~ ^{durant} el tra-
jecte parlaren, es presentaren l'un a l'altre, es signeress
qui eren, que feien. En arribar a Hox ja semblaven antics
de molt temps.

- Quin riure més curt!
- Tenia l'aire que si, no ha estat pas massa llarg, - feu la noia.
- Ho us fa l'efecte que encara tenim moltes coses a dir-
nos?
- Ella el ludi' la resposta a aquesta pregunta massa direc-
ta:
- La vostra conversa ha estat força agradable.
- Ens tornarem a veure?
- Si vos calien...
- Ja ho veu que ho veu. Quan?
- Quan vos vulguen. Molt bona l'ament, m'ho puebat
seme feina! - i el somriure y placà una reposta més en el
rostre de la noia la gentil ciutadana.
- No esperareu demà a la portada de la casa en que hem

- comptat amb a les cinc de la tarda. Es bona hora per nos?
- Sí.
- És a l'hora.
- A l'hora.

Aubau restà un moment contemplant com les canyes apilades i cobertes de la roïta desapareixien escala amunt. Des del primer replà ella encara li havia d'atendre d'una nova tornada. Després, mentre deixava en la corrent per a no fer tard, pensava que la pluja era, menta repaola, una cosa més important del que molts creuen.

En deixar la roïta, ^{aubau} parir el seu nom, el seu any, el seu domicili, la seva manera de guanyar-se la vida. Es feia paquets i paquets. Simplement, tenia setge anys, era moltista, vivia amb el seu pare, no tenia permassa, els dissabtes anava amb la mare a un cinema de la barriada, li havia plaçut tenir un canari i poder comprar, de tan en tan, un perfum car d'opret per menar les prems d'aquí i que no fari "puch de barberia". El pare treballava en una fàbrica, la mare feia feines a les cases d'altre. El pare i la mare, envellits prematurament per treball, eren un xic agraïts i sorriets. La via, però, s'ho explicava amb una certa facilitat. La misèria...

La seva història ^{de paquets} - era l'història de tantes misèries parisenses. Durant la tarda, el vespre i el matí de l'endemà el record d'ella feia veure i s'era el seu pensament d'Aubau. Quan fou tancat com un perfum oblidat en un racó d'armari, i el record d'ella ho era com un perfum: perfum d'herba i fum de l'aigua de la vanda, i el fet i remat de la transpiració d'un cos jove i net.

Jaqueta s'esperava a la portolada. Què farien? Per anar al cinema era massa tard, i alia més de tardar-ho per al diumenge. Entrarien a un cafè? L'acompanyaria a peu fins a casa per a poder parlar més llargament? Optarien per la solució del cafè, car la tarda parisense, quan ja la tarda feia olor d'hivern, no es massa

propicia al lent passejar pel carrer. En canvi el cafè en aquest temps és d'any i en aquest hora del dia, quan el sol està crepuscle i s'aplaquen l'ambient la gran ciutat i és benen totes les veus del dia, és un refugi deliciós i amable. Hi ha una atmosfera càlida - més càlida - de venint ~~després~~ del fred del carrer - perfumada pels oïls de cafè, de te, de licor, de dolços pastisseria, de tabac, dels perfums de les dones.

Jaquetina pren un te amb llet i amb molts "gateaux". Amb un cop d'armagnac. Jaquetina estava molt contenta i menjava amb una gana veritable que a amb an d'hi ha molta gràcia i una certa llàgrima.

- Ella, de sobte, pregunta:
- ¿perquè ens hem reunit? Perquè he vingut?
 - Per una raó molt poderosa: perquè si.
 - I perquè no ens coneixem.
 - Ja ens coneixem.
 - Si no som pas promesos.
 - Què ara no em sents, però em fa l'efecte que serem molt amics.
 - Tancu'm-me i fa a mi. La mare, però, sempre em presta ca que no sigui cap veïa.
 - És a ve.
 - I em diu que el home no s'obstant i que tan vol ve.
 - Heu d'inter-ve.
 - I hi ha de tot.
 - I per ençany en a les veies.
 - alguns, si. alguns es l'interveuen ençanyant les veies que s'heuen ençanyar.

~~Hi ha una pau en el dialet i l'obra de la~~

- Vos no sou d'aquests?
- Jo, no - heu d'inter, proument.
- Be, és clar: hi ha l'obra no m'ho l'obra pas.
- ~~Hi ha~~ - Ho ho ve.
- Hi ha una pau en el dialet, i l'obra, la fi.
- Ha d'obers, si us plau.

- Ia pue un amic un vult semanas una cosa. N
 - Si puen.
 - La casa vostra no hi treb allen bones?
 - La casa meua?
 - Atta' no' varem conceixer-nos.
 - Atta' no es casa meua. N
 - Vos no sou l'amic?
- Amban ripuè:
- Oh, no!

La novia, recelosa, no comprendió que un hombre a su per-
guntas en taxi: invitado a comer tan bien como los
- Después de comer, preguntó:

- Sí mees perqu'ie anien en autombil?
- Perqu'ie vos no us ~~vost~~ ~~vost~~ ~~vost~~ ~~vost~~ ~~vost~~
- M'enganyen.
- Per sic que no. Tiebathe, he de tiebathar per a poder viure.
- Com et pare, peis et pare no pot anar en autombil.
- Això, Jacquetina, ni es ni jo ho pucem voluer i men.
En preguntaven si tiebathen doncs a l'estribal? Si:
les pligadores.
- ¿et molt difícil aquest tiebath?
- Ho. Perqu'ie ho volem saber?
- Per si em volguessiu acostumar a mi; ja us vareis dir
que, a causa de la guerra, ni havia guetat sense feina
ni pue a casa me pobres.
- M'havia dit.

- Molto be. in parlare al present
ed non s'...

als pour Sie! Jacqueline entra avec step adora a
 l'exterior i es convencida que amb au no era l'au. l'ad
 meteren perquè el percent sentia una via simpàtia ^{enver} ~~per~~
 aquell mingo tan treballador, tan seriós, tan intel·ligent.
 En alguns li feren, però, un advertiment per trans-
 gressar.

- Tenim ~~pau~~ que t'hauran d'acomiar aviat, malgrat la nostra recomanació. Els Hibern: la guerra son dos anys que no poden col·laborar. Escassa et paper, escassa de les altres coses, que tenen altres preocupacions.

Seguint respre Jaquetina volgué que an. 69
hau conegut el seu pare. La mare el rebé molt ama-
blement, amb moltes deferencies, amb moltes exultes.

- Perdonar-me estic molt agrairada...

- Oh, senyora, no val pas la pena.

- Perdonem que us rebem d'esperent ~~una~~ manera. La y
sabem, però, que a casa dels pobres...

- Jo també en soc de pobre, senyora.

El pare es mortia més ^{bonic} ~~car~~, més rebut. L'amistat en-
tre aquell senyor i la seva filla no li feia cap gracia: a-
lla era bonica, ell jove i amb alguns francs...

La mare era una dona menuda, però no sense neteja,

- el pobre, pensà Auban, no teneu temps d'esser net - molt
comptinent tota, molt xerraire.

El pare era un home d'uns cinquanta cinc anys, fort,
corpulent, amb el cabell centrat, un gran lipoti gros del
tabac, i uns mans fortes ~~grues~~ i esquies de treballador. Tenia
una veu abaritrada, un parlar ~~seu~~ ben, contentut, un
xiu amagat, uns ulls blaus de cinquanta anys i lleial.

El rebien al menjador, el que més acceptable de l'ap-
partament, el menys incompartible a més de la taula de men-
jar i les corresponents cadires hi havia un tinell per a boia-
ta i forca com un miror, venia una porta petita de ~~corredor~~
llaut pegit. Les parets del menjador s'ornaven amb tres re-
trats: el de Louise Michel, el de Jules Vallès i el de Jean

~~Les~~ ^{Les} ~~beuen~~ ^{beuen} ~~coment~~ ^{coment} Auban el reconeixia.

- Sabem qui són?

- Naturalment. De Vallès he llegit les el "Jaume Vingtras":
el ~~seu~~ ^{seu} ~~seu~~ ^{seu} "Diari d'un cotidiani"; a l'altre d'he

conegut i he ~~per~~ ^{per} he parlat més d'un copada
això sembla fer un cert efecte en el vell oïer.

- L'entensia, però, Jaquetina li digué a Auban:

- El pare m'ha recomanat i m'ha recomanat que em malles
de la meua.

- Ho el ^{ciutadà} ~~ciutadà~~, doncs, que s'equivoca.

- Sí, que ^{heu} ~~heu~~ ^{heu} ~~heu~~ un senyor...

- Tante v'equivoca.
- ... i ett us sent envers es reuy net una gran simpate
- En això ja us v'equivoca tant.
- Síe pue ^{li us} ~~la gran~~ Dintereper per mi, es pue volen alguna cosa.
- Naturalmente: neth veure-us, sentir-us parlar, parlar amb us... No sembla poc?

Non Simmenge v'explicabien en un cinema, i veie-
ren ~~un~~ un infecte filen de la Robinne, ^{actiu per llavors portar de nofe} i et velt melo-
drama feia plorar a Harpo - et velt melodrama de Frederic
Lemaître - et filen curi entenia a Jacquetina. Auban, per
is, us protesta per us aigüatú el póp de la uicita. [Non altre
Simmenge h'degüi a veure una comedia moderna i Jacqueti-
na v'alvari d'una manera espléndida i us ses compres-
fent us del pue parlar en i feien es permatpes, totament
com v'is'hapueren expressat en una Menpua extensa. Non
altre, pero, assistiren a una representació de Louise ^{de Champaigne} "Va l'
opéra Comique - et l'atrey, ~~malgrat~~ després del primer
any de guerra, començaven a obrir; i la uicita degüi amb les u-
cens de l'obrador de uicista, campeguei perfectament el
puastu de Paris a l'hon de l'atla, ~~rep~~ senti una joia verena
amb la son ~~l'escena~~ de la coronació de la Mura al alt de Mont-
martre i s'emoció profundament amb el ciut de Ler-
peració del pare de Luisa puen, ~~amb el puey dos uer-~~
~~uexes~~ ~~del~~ davant la finestra oberta a la uic d'ortie, uuey
ta amb el puey clos: "Ah, Paris! Paris!" En fiire la
representació Jacquetina tenia es uel plens de llágrimas
- Això si pue u'ha agradat! Ai, Sen men, p'u'he plo-
rant de puet! Veia com tante u'agraden les coses bones?
Auban, per a educar el puet de la sen amica, li di-
x a llibres, següent aquest reche: Dumas pare, Théophile
Gautier - et aquest autu únicament El capitá Escarotta,
Paul Bourget, Louis Lolo, alphonse Daudet, Harpo - les
"Hieny de la uita bohemia" - ~~Carta~~ Charles Dickens, Anatole
France, Henry James, ~~Harpo~~ Harpo, Chateau-
brion.

Simmenge els lletting del velt Dumas li plaguesen

pero també li plague ^{Jaythier} ~~Sautter~~; Bouquet no ho in- 71
teressa gata, li sembla un sempre carregat de manies i
de injustícies; a Lola el tola feixuc, mancat de fantasia;
Sautter l'entremi amb el seu jack, el seu Piquet Cole; Wm
per l'entusiasme; Fichens li per plar tan a gust com el
sua de la representació de "Louise"; Anatole France no l'en-
tempa; Bifan Shakespeare Shakespeare tola per les seves novel·les creu
poc novel·lesques; Maupassant li plague, però el tola massa
violent, massa negre; de Chateaubriand, per les seves
pogues flexa una dotzena de pègines.
Un diumenge.

Un Simmenge amareu a passar el dia al camp. El
Rumban no li plavia el paisatge de la "Cantiene" pero
com tan vol disposaven d'unes hores, no era com d'auar
a la costa blava o als alps. faipuctina, en canvi, que
tan vol coneixia les regions de Montroque i les de l'ober-
loup, el Monneau, el Bass de Botomia que les "cochon-
nues" d'uns quants anys han acabat de fer fami-
car el Simmenge preferia el immens

Dinaren en una "quinquettie", tota la paraula se fe-
 iera. Li havia poca gent i es la desanimació
 canvi, no li feia cap gracia.
 Amargament

Amargamente, e puerilmente:
- Abaixo do travesseiro de lã, sempre! Sempre exa-
pli de gente viva: a legião amarga de ser a "ripaille"
e de ter tido um ou outro nobre que se sobretal de diu-
menes, no pararem mais. E sempre pobres e idosos re-
re-les?

- Ho, France - Leu Auban, un xic secament
 l'anyada del 15 Leu d'Auban, l'anyada del 15
 l'anyada del 15 Leu d'Auban, l'anyada del 15
 l'anyada del 15 Leu d'Auban, l'anyada del 15

- Peșce? Le! Peșce a vene-tes! Așcut haine st.
tara content.

- Ho, Sore, no! - refusa Auban, ^{compasit} ~~content~~, però, de la poca malicia de la noia

- Com et reines vulgaires - et reines et "patron".

42

Després ballarem al iò d'un acedós, conegueren per
 les vores del Sena, colliren flors al bosc, - una caricatura
 de bosc que hi havia al costat de la "quinquettie".

A la uit, Juan retruaseu a Paris, ex tutejavem.

Amban, però, v'hevia preguntat més d'una vegada:

- Perché lui va via senza alcuna noia? H'ortie ancora -
rat? H' lui nell' cava? H' lui nell' - patti d' enfornis -
me - "L'evente"?

J. Especialment, restarment, es r'havia de respondre: No, no emia estar-me enamorat. L'amor, per ell, el concepte que en tenia, era una altra cosa menys tranquil·la, menys de cada dia, més arrabastada, més apassionada. Per tant, si no se l'estava enamorat, no pensava casar-se. L'idea del matrimoni no ocupava cap lloc en el seu pensament. Pensava que tal vegada es casaria, però això ho pensava d'una manera vagant i sense donar-li importància. Tampoc no havia tingut mai l'intenció ~~ser~~ ^{de} casar-se ~~perquè~~ ^{de} abusar de la bona fe i l'innocència - restar-hi estancat i aïllat en una parisona-
de la unitat. Era un home massa pobre per a pen-
sar en fer de l'obrereta una prostituta. ^{Però, si l'}

Perquè hi anava, Lluís? Què volia d'ella? Y, clau-
ment, amban no podia, no sabia explicar-v'ho. Havia
si havia passat net semblant amb cap altra dona. Si apre-
nia el perfum del ~~delicieux~~ seu cos jove i bonic. Ho era una dona
molt bella ~~molt intel·ligent~~ - seguint al peu de
la lletra el canons de l'estètica bel·líssima, com li hauria
trobat molts defectes - no havia llegit Montaigne, ni Kant,
ni Casanova de Rotterdam - no havia ni que hagués sentit
existir i tant se li en donava - però tenia una gràcia
de cosa viva i fresca, ~~una sensibilitat~~ ^{una sensibilitat} ~~sensitiva~~ i forta, no
maculada, que ~~evocava~~ ^{evocava} l'imatge d'una altra persona,
d'una blanca florida, d'una finejter oberta al vent,
d'una tarda, del cant d'un ocell.

Nun l'ia tingut una conversa amb el pare amb el
 qual havia parlat tres o quatre vegades més. ~~En~~ ^{El} ~~parle~~
 de fibres, de la fàbrica, de política.

Et veth obres dubtosa, vacil·lava, no ^{trabava} ~~trabava~~ les pa- 79
rentes, no seria com a bratar et terna:

- Ho, no ho confesso, no m'entenc pare a vos, no se com
classificar-vos... Si no anessiu amb la meua filla això no m'
interessaria car jo no he pas xafarders, com de l'altre... Pe-
ro aneu amb la meua filla... Els llibres que li steixen,
com exemple: m'apraden?

- Alguna el he comprat per a ella, per a que, després de
llegir-los, em digués la seva opinió.

- Fota, fotes l'altre?

- Ho, aquest no el he comprat per ella, aquest m'heu comprat.

- No apredes?

- Es clar.

- I Victor Hugo?

- També, encara que per a alguns l'hi parlat un
xic de mala.

- Veieu? Ho m'entenc. Per una banda em semblen
uns senyors inútils, uns burgesos tarats per tot el vicis
de la burgesia. I per l'altra em semblen uns homes as-
segats, lígnes, intel·ligents, més al costat dels proletaris
que al costat de l'enemic.

* M'han confessa, francament.

- Ho per tant a cap partit polític, ni de dreta, ni d'es-
querra.

- Situació falsa i perillosa. Cal prendre partit. Cal re-
huitar i plantar cara a l'enemic.

- ~~Rehuitar~~ l'enemic ja el veig en l'anticipat i en el
matrat, ripi i el que ripi i el partit cresto polític que
professin.

Et p. veth obres, que no era precisament un diàlectic
no sabe que responde. Al cap d'un breu silenci, digué:

- Si, tal vegada tingueren raó. Ho es això, però, el que
m'interessa: m'interessa la veritat, comprenieu? la meua
filla.

- Si, esclau.

- És la vostra amiga?

- És el sentit que no s'han en aquest moment a la
paraula, no: no es la meua amiga. Hi ho seria, m'eu

me responsable.

74

- Sou casat?

- Ho.

- Des penten casar-us amb ella?

- Ho ho se.

Et pare, extrany al àrrem, - decididament no comprenia a Auban - preguntà:

- I mes si no us hi volien casar ni la volien per la vostra amistat, que hi expusiu amb ella? que hi ^{volien?} ~~volien?~~

Auban, comprénent que les seves paraules no ^{avairien} ~~avairien~~ pas el recet del vell rber - manta repada d'engany i més tranquil·litzada i més digna de crèdit que la veritat - pers francament, incapaç de dir al que no sentia, confessa:

- Ho ho se. Moltes vegades m'he fet la pregunta que us acabem de fer-me i sempre m'he triat de respondre: "no ho se". Ho temien, però: quan ho sapia jo us ho no paranta que vindeu a dirvos-ho.

Així fini la conversa entre Auban i el pare de la pue. La veia regu'sense entendre Auban, però li plaquí la seva flialtat. A prop de la veia, el jove li explicà la conversa, sense amagar-li res, tinguda amb el pare.

- Així tu no m'extimes? - li preguntà ella. Y en t'hoé sub gran dolor que, quan el arriava un moment remblant, sentien les proporcions de les coses que ella s'havia sentit una gran extranyesa, una extranyesa absoluta i total.

- Ho ho se - liuà Auban.

- Vet ací - reflexionà ella després d'un breu moment - perquè mai no m'has tractat ~~com a jove~~

Auban somrigué tendrament de l'ingenuitat de la dolça criatura. Ella afegí, ~~mentre~~ ^{mentre} més innocent i gentil com mai.

- Reus? I mes jo si que em sembla que t'extimo.

Auban, malgrat qu'eren en ple carrer, s'abracà i la besà. Fou un bes tímid, ràpid breu, però pareixí no ben la bona catenta de la veia. Ràpid, com tement no poder resistir la temptació, el jove s'apartà.

La veia - el ulls molt oberts - sense saber si riure o plorar, però amb una alegría intensa, liuà.

- Ho veus com si' pue m'continuy?

75

Amban, per pietat una pietat molt humana, no volgué conferrar a Jacquetina pue el reus dubtes no habien res desaparagut. Comprenia pue l'aventura este-venia perillosa i pue calia cercar-li un doctor i padre. El difícil, però, era trobar-lo.

Seguien, com abans, les anades al teatre, i les lectures triades per Amban, i ^{els} Simmenges passat a l'"bass-tiene". Un dia Amban le dirigí a un concert: Bach, Mozart, Beethoven. Jacquetina feu esforços per a pue a-questa mena de munió li agradés. Finit el concert, preguntí Amban:

- Horta que?

Jacquetina respongué amb una altra pregunta:

- Ho t'enfadaria?

- Ho amb tu? Mai no m'enfado amb tu, exintura.

- I mes be: alguns tortos, molt pocs, m'han agradat una mica. Per exemple en general, però, no; no m'ha agradat. Comprenia pue deu tenir molt mèrit, però jo no l'entene.

Ella no sabia pue calia, ex clax, una educació musical. Hi havia p. iobretot, pue la munió no calia comprendre-la - car no es tracta de cap problema algebràic, i no sentia-la.

Un Simmenge, per pluvia, cosa pue no té res d'es-traordinari ni a París ni en cap altra ciutat. Aquell Simmenge habien decidit passar-lo a Vexalles, més pue per a embarricar-se amb el joc d'aigua, per a vi-sitar el palau del pue el poble de París, el 7 d'Octubre de 1789, en forapita el reis, i el Petit Trianon, on Mr. na antonieta i la primera de Lamballe joga-ven a parthos. Amb la pluja Simmenges - la visita deia pue el Simmenges mai no hauria de ploure, - ajornaren la visita.

- Que podiem fer, Lones? jo ja he dit al de casa pue passaria el dia fora.

- Anirem al teatre, com altres vegades - ^{propia} ~~propia~~ am-ban.

^{refusa}
- Ho - ~~refusa~~ Jacquetina - perpeie les camelles ⁷⁰
que'm plauen a mi a tu et desplause, i les fue
tu trobes bones jo no les entens.

- Doncs tu diras, tu mames.

- Tant que? - feu la moietat, molt satisfeta de la seva
idea - Aquest mati tu iras et fura i jo t'acom-
panyare on vulguis; Despres anirem a Lima...

- I despres? La Penia que la tarda es llarga.

- a la tarda anirem a casa tua, que mai no m'
hi has portat, encara. Tant veure el teu fill, les
teves coses, tant veure com vius.

a est et projecte, sense saber ben be' perque, no
li feu massa gracia. Intenta protestar:

- Dona, això no es gens divertit.

- Per mi si' que ho sera.

- A més a més, tot esta desentrellant... ja se sap:
un home tot...

- Que no tingues ningú que t'ho arregli?

- La portera, pero...

- Res: tu has dit que manava jo i cal obeir.
Aubau es resigna.

Abans de dinar anaren al north del Lima a re-
pirar shibres vells, es shibres vells que aubau estien-
va tant. Despres anaren a fer l'apuntat: una solfena
d'istres per cap i una repetes "Lemi" de sidra. Ho di-
naren chig "Pailhard" i menjaren ^{uns} de la tanyana i
begueren "Heolick", però entraren a un restaurant que no han
rien pogut frequentar pare i fill i demanaren dos colus
de mit franc, que, en aquells temps, era una quantia.
Tant molt respectable.

Jacquetina estava entusiasmada. Reia, tot li feu
gracia, tot ho trobava bo.

- Ho, - Leia -quina vida de senyorsos!

Prengueren cafè a la bona terrassa de la "Rotonde" -
acompanyat, et cafè, i d'un copeta d'armagnac per
a Auban, i d'una copeta de "Marie Brizard" per a l'es-
guetina - i esprengueren el camí de la casa on vivia el
jove.

- Podem anar a l'omnibus - havia proposat ell.
- Ho, no - ordena la noieteta - hi anirem a peu i pas-
tant starpa.
- Com tu volsquis.

Dixant el camí, com ell mai no anava a casa a aquella
hora, Auban tan sol tenia una presumpció: "li ha portat
una ha arrenyat les cambres."

Quan arribaren a l'15 de la rue (homent la por-
tera, però, es veu que hi ha ^{havia arrenyat les} una providència - <sup>les cam-
bres</sup> ~~estaven arrenyades~~. L'"appartement" era molt petit:
una cuineta, ~~perquè havia arrenyat~~ ^{perquè} ~~era~~ ^{era} el punt
pet motiu que hom no hi cuinava, Auban havia con-
vestit en cambra de toilette i on, en lloc d'otles, plat i catò-
les, hi havia una partilha de rals, una navalla, un flac,
un gran flascó d'aigua de Colúmbia, la pasta i el reppa-
ria fet biblioteca, i ~~on~~ hi havia l'estufa, unic mitjà
de calefacció, i el dormitori, disimulat per unes disquetes ~~on~~
tines de reps.

La noieteta s'admirava:

- Que es bonic! i quanta claror!
- I s'abocava a la finestra per a esguardar el jardí in-
ventual on el ocell xerrtegaven ininterrompudament.
- Li sembla que visquis a fora!

Auban, ~~en~~ mentre la esguetina ~~contre~~
s'embarbata en la contemplació del jardí, anava
tirant profundament aigua de Colúmbia per arreu "per
a beure" la "puer de l'home" "sol" per ell creia que feia
l'appartement. Després amagà uns ramflets d'hibertins
de la segona mitat del segle XVIII les il·lustracions dels

(n.l.)

L'escritor un xil signe mai no ha de can-
re, ^{es} ni amb el pretext del realisme, en el detall
pormografic. Si no ho fes així la novel·la seria un
cosa tan baixament porca com la realitat. A més
a més, el detall, en alguns punts moments de la nar-
ració es superflu. La descripció d'una ciutat, la d'una
aportia, ^{cançons} si l'escritor vol evitar el fasti, la nar-
ra, no cal descriure - les masses detalladament, mal-
ta ^{minuciosament} l'escritor ha d'aproveitar tota
ment, ^{sense hipocresia ni sense} ^{maliciosa titubació,} sincerament, les situacions més excruciantes. No,
si ha de complaure, però; no ha de tractar-les amb
miseria; no s'ha de convertir en un pormograf.

21

separar pue mai no m'haurei d'a veigant de tu. Desse
que et dicti la ten consciencia."

La consciencia d'Auban - haviem passat dues set-
manes i l'exceua s'expressa d'immense victòria exre-
peti manta repata - li dicta el repient:

- aquest vespre - signe a Jacquetina - l'acompanya-
re a casa.

- Com tu vulguis.

- He vingut perquè voldria parlar amb vos a tota, i feu
Auban en entrar a la casa de la senyora i adreçant-
se al pare.

- Hauríem de deixar al cafè. Això és molt petit i
no es pot cosa de tenir al propi la dona i la senyora
al replà de l'escala. Que potser tenim pressa?

Després de sopar, Auban i el vestí obren baixaven
al cafè. El pare de Jacquetina espera que el jove
s'expressi parlar.

- Ben dia - comença Auban - em demanaven
perquè presentava la campanya de la vostra filla. Jo
us voreix dir que no ho faria.

- I pue quan ho sabrien vindrien a dir - la m'he-
- Per això vine. La vostra filla ha estat mala i, per
tant, m'hi he de casar.

- Ras oblig Ho consideren un deure?

- Naturalment. A més a més, però, m'hi caso per un
altre motiu més poderós.

- I es?

- L'estimo.

El pare li allarga la mà:

- Gràcies. Sou un home bonic.

El jove respon:

- De mi ho pento.

- Confesso que amb vos m'havia equivocat. Vos havia

prés per un bonis, per un senyoret talia a l'alta-
ça.

- És un treballador com quatre-vingt quatre, fill de
treballadors. El meu pare és un ferret de poble i Heu-
ta a les barricades parisenques contra el versalles
de Thiers.

El pare de Jacquetina això, naturalment, li reu-
nirà una gran cosa.

Amb un repus' dient:

- He de dir-vos, però, que, casada amb mi, Jacque-
tina no viurà pas amb molta luxa. Jo no puc
fer: però els meus pares m'ho poden i no teneu ni ter-
res ni diners.

- Molt, car això vol dir que m'hauràs. Ja
~~serà~~ (aldea) que el seu saber el vostre pensa-
ment.

- Ja ho he fet.

- ¿Per què diuen?

- L'heu vist mateix - i amban ^{allargà} la carta
del seu pare al vell obrer, el qual, quan acabà
de llegir-la, digué:

- El vostre pare és un gran home. M'heu d'ertar
aquells. ¿ara no heu en partem més.
al carrer li allargà la mà i l'acompanyà.

- Adieu, fill.

- Bona nit, pare.

~~agradat~~ l'entenia, x x x

pare havia tingut contacte amb la seva filla i veu
amban, tenia un aire més press, més reposat, que els
altres dies. Semblava haver perdut el pes de cap i colla el
seu dinamisme enigarrat i riader ~~expressió~~ per a
passar a un apol·lini estatisme ple de serenitat. El seu
rostre de "niot" de Mithère o de Fabiano, ~~havia~~ ^{era} ~~interdient~~
gracia entremetida i un xic espereix ada; tenir la pla-
cia serena i noble d'algunes pintures de Burne Jones.

- Què et passa? - li preguntà Auban
- Ho ho se, no t'ho sabia explicar, i - respongué Jac -
Puchina - i se t'ho explicar tampoc no m'entendies.
Tine ganas de plorar i, no obstant, estie més content
ta! Mal no ho hauria dit que una gran alegria fey
veni ganas de plorar. Ves veu ~~corro~~ des esser de ximple.

I, per a pu'ell no ho veies plorar, amagava el rostre en el
pit d'Auban.

Després volgué saber:

- Perquè ho has fet això?
- Això, què?
- Parlar amb el pare.
- Perquè t'ertimo.

Per a penjar-li aquestes paraules, la noia, malgrat
qu'eren en plena rue de Rivoli, li saltà al coll i el besà
a la boca. Tanmateix a esser el "gamin" entremaliat i ri-
sther de sempre.

- Tanta ho sigues boja, dona - digué Auban, que perquè era
més tímida per a ella, (el home sempre me muntava les
muntanyes per les dones), perquè era més intel·ligent, i perquè
tenia més anys, es creia en el deure d'advertir-la ^{sovint} ~~sovint~~.

- Li es tan bonic esser boig quan home es jove. Li a més
a més, es aquesta bogeria et fue extingida en mi.

Auban, que no sabia què respondre, responia amb un
somriure. Després, com en tot el enamorats li ha reu-
nir et core sub dubte, deia:

- Ja en un de diferents tu i jo. Ho et plan rès del que en
plau a mi, jo tot veit i tu et jove, tu ets alegre i jo
se veit i empit... ~~Perquè en deia extingida a més~~
a més jo no so un home ric, ni et-legend, ni un
gran artista... Perquè en deia extingida?

- Ho ho se. I tant me fa saber-ho com no saber-ho.
- Vol dir que no t'enganyes? ... Et tan fàcil es-
fanyar-se als teus anys!... Vol dir que m'enti-
mes?
- Lluïeta responia, amb un tò que feia es-

clafir de minces.

- ah, s' aix i pots estar-ne segur.
- Qui n'ha d'estar segur ets tu.
- Jo ja n'estic, no t'hi ^{anovinis} ~~anovinis~~.
- I perquè?

~~Respon~~ ^{Respon} ~~eto~~ ^{eto} faquetina digue' esperta no poteras-hi-
ma:

- Perquè ets un home diferent de tot el altre. I per-
què essent tan vari no t'avergonyeixes de carar-te
amb una miqueta com jo.

Després, afegeix: ríent:

- Com presumiré jo en dir-me la meyor amb tu!

I la conversa fini amb un bés i una rialla.

Auban, ~~per~~ com tot el analític, era amic de par-
lar-se a si mateix. Però si haviem dit, o has varia
pue haviem dit a altres, pue el matrimoni era una
cosa molt greu, molt important, molt transcendental;
que calia pensar-s'hi molt; pue calia anar amb pès
de plom; pue el divorci moltes vegades no era una so-
lució... Auban no s'hi havia pensat gens. Pensat i de-
batut, ben pensat i debatut, creia que feia bé carar-se
amb faquetina. Era bonica, era jove, era d'un rim-
plicitat admirable. No li plauen massa el ni el sexe
- varia pue era prou bonica per a poder-ne prescindir -
ni el batre ni les fetes, pue, no necessitava ~~correr~~ al
contrari d'altres dones, no necessitava com matèries de
primera necessitat, car era de temperament per a i a
sepre per a desconèixer aquest mal terrible que el an-
flects nomenen "pleen" i el pàncreas "càncer". Era d'insti-
tic i arbitrari, es una gran cosa. No era seria, com tem-
tes altres, una dona complicada i difícil. Era, al contrari
ri, clara i senzilla com les bones coses que ens ofereix
la vida: el pa, el vi, una flor, una canço. No era
sària, - i això a Auban li semblava un virtut i no
un defecte - car carar-se amb un home vari ~~vare~~

Deu esser una cosa espantosa i at marxir deu per-
l'efecte que es posa al llit amb un ^{senyor} de l'Acadè-
mia Francesa. Saria, però, no dissentir les coses que no es-
tenia; saria callar i excoitar i acceptar espament el
puntu i opinions d'Auban. I era, ~~obertot~~ ^{gustat} nete i potis-
ta i embucada.

La vida, que sempre havia estat fàcil i amable
per a Auban, ho era també aquesta vegada.

Un enderement pens apraxi's vingui a trencar,
però la joia s'apuntellà dies: la casa on treballava
Auban ~~era~~ suspensia les edicions a causa de la guerra.
Les penses que més pes menys tenia el pare o l'export o el fill
al front i la gent senyora no estava per altres lectures que
la del diari. A Auban, ex clac, el contratemps no li feu feu

~~Auban~~ ^{cap} cap gràcia. Justament aquells dies,
quan estava a punt de casar-se. Es resigna, però, per-
què compenysi que al cap i a la fi no perdria cap pre-
tensa i que hi era tant a totia - ah, la guerra - in-
misericòrdia i salvatge! - no vindria d'ien.

* Li signa a Jacqueline.

- a Paris no hi podem estar si jo no tinc all del-
seguida, car volem una càrrega per al teu pare. Ell
m'anirà al poble, que t'aproximara, i el pare, que es
ho, ens acollirà amb goig. Ho viurem amb luxe,
pero tindrem un rostre, tanta parada, i bones cares.
Mentrestant esperarem que passi la tempesta i quan el
ferent m'arribi tornarem a Paris.

A la nit el propi projecte li semblà explen-
dit. Havia de sentir que sempre havia viscut d'in-
te la negre i la pobra de la ciutat, del camp en-
ta - que tan tot coneixia a través una litera-
tura d'infima qualitat - i en ^{feia} una idea
una visió, admirablement humilioses. I admirable-
ment fàcil: els costums patriarcal, el paisatge era

26

teth com un crom o com una decracio de teatre, el
cantar del ocells, de les fonts i del vent entre les fu-
lles dels arbres, les patinetes, les vapnetes, els porques
- oblidat les mosques, les vespes, les brucques, les aranyes,
les xinxes, les mures, i altres o besties que ajuden a fer
unes amables les delícies de la natura - des d'auran.

Et pare li escribi dient-li que la pèrdua del
treball no era una cosa irremediable, i enviava-li
dossents francs per al viatge.

La casada, amb el senyor i la senyora d'auran
arribaren al poble un migdia d'Octubre. Les fu-
lles començaven a canviar-se, les nits ja eren fredes, al-
tot donava al paisatge unes ciutades tonalitats que
a d'auran li recordaven algunes pintures de ^{Enot} ~~Enot~~ ^{Enot} ~~Enot~~
i a més l'era era neta, límpida com en un fons de
l'atmósfera de Breughel el vell.

D'auran, al pocs dies s'estenda al poble, preguntant
a la seva muller:

- Qui té la novella del pare?

- ~~El meu pare~~ ~~El meu pare~~ No, xit aspre i rube, com el meu.
No, però, ~~El meu pare~~ Tant li, que malgrat el seu
aspecte de menja viatges, no em fa pensar de no. ~~El meu~~
l'efecte ~~però~~ ~~no~~ com si el conegues de molts
anys.

El vell fou més laconic:

- Bona noia. N'estic content, ¿tu?

- Jo també n'estic.

- És prou que et duri tota la vida. En això com
existeix el problema: en trobar una companyia per a tota
la vida. Ho es pensat: no es pas cosa fàcil. Li ho faré mo-
xistria aquesta cosa i l'entipida que es d'adulteri.
Molt, ~~es~~ ~~però~~ ~~però~~ la majoria, es casen perquè sí, sense
saber perquè, per costum, perquè tot-hom es casa. O per
a fer aquesta bestiesa que hom denomina "un casament".

de conveniència". O bé, per un vulgaríssim apetit lú-
bric, sense saber, sense voler saber que el foc de la carne
crema aviat i deixa un amarg regust de cenдра...

Amban s'aborria d'una manera espantosa la vida
monòtona del poble i ^{esmerava} ~~esmerava~~, el consumia.

El vell, que ho advertia, li ho deia:
- Ho hi estàs bé ací, ho hi estàs acostumat a la vida
de poble.

- Ho, pare: no es així. És la manca d'ocupació, d'objectiu,
d'estar acostumat a treballar i ací no faig res...

La mare no comprenia que el noi envies una vida
tan absurda. ~~amb~~ (ambasta de treballar tota la
vida del matí al vespre, l'ideal, de la fusta felicitat ~~un~~
ma li ^{semblava} ~~semblava~~ que consistia en no fer res.

Passats dos mesos Amban i Jaqueline retornaren
a París. L'oncle atcabde li havia trobat un lloc a
ser oficiu de l'Estat.

Com l'oficina resultava massa lluny ~~de~~
~~vivia~~, ~~per~~ anaren a viure a la rue Bonaparte. Per ll
matimoni feia una vida molt fúcta, molt igual,
molt tranquil·la. Al ~~siempre~~ ^{siempre} es venien els parells
d'hora Jaqueline eixia poc de casa i la vida sedenta
l'engruixava un xic. Algú ^{un} ~~la~~ anaven al teatre,
siempre es venien els pares d'ella a dinar. Jaqueli-
na estava contenta: tenia una casa molt bona amb
un ^{complet} ~~complet~~ que a ella li semblava fantàstic; no havia
de treballar com abans, manava com una certia i co-
brant un jornal misèrrim; no vivia en un barri hipò-
pobre com el de Montmartre; estimava el seu marit mal-
grat que li suplenava el pis de fum i de fides; menjava
de tan en tan, en restaurants d'un cert luxe.

Les comoditats i el luxe augmentaren; la vida fou
més planera: s'enduenia de la signatura de l'arxibis-
còp l'oncle atcabde havia mort i, com no tenir fill
deixà la fortuna a Amban. Així li pagava l'hàbit
li servia de guia en les seves visites a París. Amban, exa-
pauca ric: quatre cents cinquanta mil francs. Podia,

li volia, deixar d'esser funcionari. Ho volgué, però: ²²
per pr del testi.

I els anys passaren... Jaqueline era una dona
que encara feia foig. La vida d'estampa palant ha-
ria extingut una flama jove i madura i el seu
món recordava el que pintà el Ticià. Seguint no este-
ria i pel mateix sentiment: perquè "era un home que no
s'assemblava als altres" i perquè a ell li deien la seva se-
lona. Jaqueline, dona poc complicada, contradicció ef-
ficient: en ella el món físic influïa l'ànima i el món mo-
ral, i, sense ambicions, ~~seguint~~ a la vida no li dona-
va massa coses i la felicitat per a ella era sempre d'un
ordre purament material. Aquest sentit animal de la
vida - ~~no era~~ més prop d'Epicuri que de Plató -
no era en ella groguer i desagradable com es en altres
dones.

Amban no estava discontent de la seva dona, ^{no estava}
~~discontent de la seva dona~~. Li plania físicament, i, com tenir
molts anys més anys per ella, s'alegrava que no fos una
dona massa sensual car això li donava més seguretat
per a quan a ell li arribés la vetllera definitiva. Intel-
lectualment, Jaqueline li feia una certa gràcia i
una certa hostilitat que, per delicadesa i per respecte,
procurava no exterioritzar. Però el matrimoni no l'
havia extingit: la seva dona tenia la gran virtut, ab-
soluta en la majoria de les dones, de no ser una, de
no ésser indiscreta. Li donava l'efecte d'un
animal bonic i pacient. Ho comprenia la "Crítica de
la raó pura" de Kant, per - cosa, per altra part, no
massa necessària i que Amban mai no li hauria ex-
plícit - però havia tingut la casa en ordre, vertice-
be, ~~era~~ per uns objectes explícits, i ésser bella i volu-
naria com en els primers temps.

I els anys passaren... ^{alegrava}
Ho tenien feliç, això els extingia alguna vegada
i alguna vegada els entristia. Mai, però, la manca
de feliç fou per al matrimoni una tragedia
i s'alegraven de no tenir-ne quan veien els seus a'h-

Meu ambon no dormia, estava mattinguado, feia ma-
la cara.

- E tu et passa alguma coisa - Sique, inquieta, Jacque-
lina.

Amban confessa:

- Si, em efete. Eu passa uma coisa estranha i deza-
grasable: que no se pue em passa.

- Ho t'entene.

- Ki jo. Tot em disparta, tot em canha, rês no m'inte-
resta...

Amban vivia p' visivelmente preocupat i no havia bem be-
a pue oheia la terra preocupado. Tencia pue et trebalt
de tant anys a l'oficina l'hagues embrutit. Record-
va les ^{amargues} ganes que Charles-Louis Philippe, funcionari
com ell, excitia al poeta belga Henri Van de Putte: "C'est
bien atroce, la bureaucratie! L'ennui ne consiste pas dans
les papiers que l'on remue, mais dans la présence d'un
très employé qui font du bruit, chantent, causent imbécie-
ment de tout. A seoir cela on se sent amener à cha-
que jour... Le pis est que je m'estime heureux... puis-
que ça assure la vie matérielle... Je fume, je ~~suis~~ rêve,
j'oublie ma vie ignoble de chaque jour quand ces messieurs,
mes collègues, causent de leur stupidité bureaucratique et
m'écrasent le crâne avec leurs paroles... Je ~~vais~~ ^{vivre} ~~vais~~ ^{vais} ~~vais~~
au bureau où l'air est obscur et semble venir d'un carton
vert. Il y a là toutes sortes d'agacements. Le plus ren-
table pour moi, c'est de ~~vivre~~ ^{vivre} vivre parmi les médiocres. Ce
m'est très utile d'apprendre ce que contiennent les
gens, mais c'est parfois d'un immense désespoir. Il faut
observer tri-même avec une attention de tous les ins-
tants pour croire au beau fond humain et à la vie des
idées... Mon bureau... c'est aussi angrissant quand
on songe à ce que nous appelons la vie saine et norma-
le p' un milieu de bague ou p' un chapitre de

Null!

(1) "La burocracia es una cosa ben terrible! L'empio no pervé pas de les paperasses que hom manipula, sino de la presencia dels altres funcionaris, que escan- dalitzen, canten, parlen imbecilment de tot. Pel fet de suportar tot això hom es sent disminuint cada dia que passa... El pitjor es que jo em considero feliç... car així tinc assegurada la vida material... Fui- mo, rumio, oblidó la meua vida inútil de cada dia mentre apuèst regyors, els meus companys, par- len amb la seva estúpida boca burocràtica i m'es- clafen el crani amb les seves paraules... Vise en una oficina on l'aire es obscuro i sembla eixir d'un cartó verd. Ací hi ha tota mena de moler- ties. El més sensible per a mi es viure entre els medio- cres. M'es útil ~~saber~~ descobrir què hi ha en l'in- terior d'aquesta mena de gent, però, molta vegada això em produeix una immensa desesperació. Cal ob- servar-los a si mateix amb una atenció de tots els instants per a creure en la bondat humana i en la vida de les idees... La meua oficina... es tant an- gunosa quan hom pensa en el que nosaltres anomenem vida sana i normal que ens ~~es~~ recorda el present o un capítol de l'Apocalipsi "

94

La carretera, librinant una gran zigzagada i enfila vers el
poble, les cases del qual hom veu entre els arbres alts i vells
que la voregen. Al costat de la cinta ^{prima} fimenollet de la
carretera, hi ha la cinta argentada i viva del riu,
carretera que camina vers la mar, que es el mar,
segons el bell i amarg page Manrique: ~~un~~ un del
quatre riu que ~~creixen~~ ^{entretenen} el poble - no tan gran com el
Sena, ni com el Garona, ni com el Rodan - de corrent im-
petuosa i aigües claríssimes, transparents, limpidíes, que
s'atten entre pedres. El paisatge es humit, blau, d'un verd
tendre. L'aire fa olor de fulles que s'han posat en el fang
de les pluges.

Carretera amunt, hi ha un caminet i un pont de fusta
- un caminet i un pont de protat il·luminada - que con-
ducen a la serradora. La carretera, després, torna a eixer ro-
rís d'aigües tibores i cantores. Hi ha ^{una casa} ~~una casa~~ verine-
lla com una flama, d'us acabada de construir encara i en
la qual ~~hi ha~~ ^{hi ha} uns casals de nou que fan pecorax, per la re-
va joventut, únicament per la seva joventut, en Rouven i fúlie-
ta: ell té divuit anys i ella en té quinze. Després

Després hi ha el mapatzen de carls, on sepatra una
uria que - tan polida i endreçada va - en hoc de car-
ls sembla que hagi de vendre ~~uns~~ ^{uns} retes, tlibres, perfums.

Després o tres cases més, isolada d'una de l'altra, i hom
pot dir que entra al poble propiament dit. L'entrada
al poble la dona el basar, l'ensenyia del qual es una
canya de pecorax amb un peix de carls que, emparat per
per l'aire, té sempre una mobilitat inquietant. En
aquest basar venen estres per a casar i per a pecorax, fopu-
mes, sabates, perfumets púncies, retes, aixetes, caveres, ur-
pots, xatery, pavies per a ocells, joys d'escars, portals i "re-
corls" del sep poble i el departament. Al davant del basar
hi ha un hotel: el d'"El vol del Mipdia", que ^{bate-} ~~per~~ ^{per} ~~per~~
ja així tal vegada perque mai no hi toca el vol.

Un xic més amunt, un altre hotel: el "del Nord" al
costat, l'edifici un del dos o tres edificis - el altre son l'es-
gloria, l'hospital, l'alcaldia - més important del

poble: la pentarmeria, la pentarmeria es un ca-
salot, d'un rot pit, amb fuma fuma de color d'aigua bruta
de saló en la puat i ben. tota la visera de la tentada,
unes puantes finestres, i de la puat veix, tament una
branca, el part de la bandera: la bandera tricolor que a-
hix fou la de Catalunya i avui - el passat sempre fou mi-
llor - es la de les ceremonies oficials i des l'altre ~~del~~ de
amb el puat, el francès ~~defensor~~ de avui de tots les parti-
tles. celebren la porta del 14 de juliol de 1789.

La pentarmeria, es clar, hi viuen el pentarmeres, y les
sones i el fill dels pentarmeres. Tota aquesta fuma, mes en-
topista que pintresca, a repastar ex caralla, a repastar ben
i petit i juga a cartes. Al poble el pentarmeres i el vent
cunhiary m, en general, mal vint. La pent el toter refo-
ca. Com tot home investit d'autoritat i que té la
unio de vigilar el altres, el pentarmeres es antipatie
i es odiat pel poble, quan van a treballar, el veuen pas-
sant o be arribant tranquil·lament al cafè, ~~el~~ l'home
que treballa exen que el pentarmeres es un panteu
que viu a les seves coselles. No es fuma, però, tan
sols poten pensar-ho el francès, car el estranger no tenen
dret a opinar. ~~El~~ estrangers d'avui un estranger home
no pot descreditar el pentarmeres ni res que sigui francès
car ab tot el francès es sempre el millor del món. Tal ve-
gasta això, aquesta manera de pensar, sigui un defecte.

Don les pentarmeres es fume. Els altres quatre m carats
i alguns d'ells tenen fill, cosa, pot que ex veu, també per
mera als pentarmeres. El padri - potex es l'influencia
del canes, de l'uniforme, - sembla tan obert, tan enso-
pobra pentarmeres que viu d'una persona que dona es-
carament per a mal vertut i mal menjar. El fet, però,
de portar un uniforme, esser matarati i viure
quan home veuen, be xixarda tot algun sacrifici.

Les pentes l'interior de la porta d'aquest carator
on viuen el pentarmeres ex vent i fa pudor de tabac

restinaxi i de ropa de col.

Un xic més ^{amunt} hi ha el saló d'un dentista, ^{que} tan vol obrir
davant del·la a l'ortiu - i així no sempre, car té molt
tes obligacions: feix d'aperitiu matí i tarda, el
café per al Café, la partideta de billar o d'escacs, ba-
llar al Casino, perdre o guanyar uns quants paucs,
i, mai no paureu en gràcia a que ell és un home pre-
senc, a la "vuelta" - ja per el hiverns els passa a tou-
notari, un rector molt important per l'heix "l'ac-
tion française", pateix de la prostatita - tal repada a
consciència de l'heix "l'action française" - i flueix un
magnífica ^{barba} ~~melos~~ d'a apostòlica. El notari, natural-
ment, pertany - amb el rector, l'actualde i los o tres rics
que es passen el dia mateix aquests epes "massa de-
mocràcia" massa perniciosament democràtica - a l'a-
manies. La gent d'ine per ^{malgrat, tan desgraciat} ~~exter amic~~ de l'ordre i frequen-
ta l'església, ha tingut d'un fill amb la reverenda i
ha enriquit amb certa mena d'afers no massa li-
cit.

Un altre hotel, encara: el "del Parc", que es comença
així perquè de parc no en té enthor. Una savanaria en
lotipa, "les tres belles flames de França", amb la prada ver-
vista per les permanes velles: famílies nomenades "les
tres flames", ~~unimprovement~~ l'escaparata de la qual es rem-
ple plena de jersis, pullovers, mitjons, pantafo-
lles, i capotells de flama de tots colors.

Un altre hotel, el més important de tot: el del "Casi-
no". Cent cambres. Cinquanta banyes. Concurrencia dire-
cta o indirecta que pot pagar cent paucs diaris. L'Ho-
tel del Casino és un casalot d'un rapue cortil modern,
~~però l'habitació pot considerar-se un hotel~~ amb la façana d'un
color de sang de bou, ~~però~~ amb moltes excales, i ~~però~~

97

batons que son finestres; finestres que no son res, que
tant pot semblar un hotel come una caserna.

Un xil mis annunt, pero a l'altra banda de carrer hi
ha la farmacia, una de les dues farmacies del poble. L'a-
mò, ~~sereno~~ et senyor Savary, es un home vell, amb un
perfil juen, una fac color de pergamí ^{antig}, uns ulls blaus,
d'un blau clar que en la grogor del rostre m'era dues
fotes d'argila, una barba grisa, aguda, de bre, però un
nas que es corba com un bec d'annunt la boca fina i pal-
lida, una veu apagada, un gest apatat. Vertes des-
curadament, es cobreix amb una ampla brina posada
de puat i manera, camina ~~una~~ ^{la malaltia del} amb el cap
inclinat d'annunt et pit. ^{del} "senyors" del poble perque
no ra a missa i lleixen d'espera. (Vill 1) ^{at-}
al costat de la farmacia hi ha una merceria, l'amo
de la puat posa parata al carrer: corbates, mitges de re-
da, de fil i de llana, abrics impermeables, vestits d'overs
per a senyora. A l'altra banda, en lloc de cases hi ha
una mena de parreig amb bancs i amb arbres. Al fons hi
ha un establiment termat, el més el hip aut - el més el de
fons perque es el més car - del poble, i el Casino Mu-
nicipal: sala de joc, cinema, teatre, dancing, terrassa, i
tota la terrassa, unes botiguetes petites com minot, una
Cassina d'annunt ~~establiment~~ ^{establiment} ~~del poble~~ ^{del poble} ~~amb~~ ^{amb} ~~siat~~ ^{siat}
establiment on hi ha instal·lat un billar japonès,
un comerç de peixats, un filatel·lista, un comerç de robes
per a senyora, una perfumeria, una libreria en la puat, en
lloc de llibres, venen majòliques i capes de fusta treba-
lada, cosa tal tal que els forasters compren per a te-
nir un record del seu estanc i si que després no
saben que fane. El parreig serveix per a que la gent purga.

~~La gent de la terra de l'any hi ha una sala per a~~
~~un establiment del poble, tal vegada no és important.~~

MH!

El farmacentí no es ell - ell es professor d'història -
sinó la seva filla, una dona d'uns trenta anys que u
aparenta molt més, de posar greu, de rostre sever en el
qual s'equivald endolueix l'expressió de sofriment. La
senyoreta Savary es fadrina, però ha tingut un fill.
~~Però beu~~ Podia, com tantes altres senyoretes, cercar la
solució d'un abortiu. Podia tenir el fill lluny, a
un país, oblidat. Ella, d'acord amb el seu pare, ha
preferit afrontar l'espantatell del "que diran" i te al fi
llet al seu costat i el passeja amb orgull pel poble.
El pare - el qual ella ha precipitat totalment de
la seva vida - es una d'aquelles persones que han co-
mena decents.

[illegible]

del potle: et "bassin" d'aigua calenta que les
dones converteixen en safarets. 10

L'esplanada, de construcció moderna, ex d'arquitectura
fresca, impermeable, antipàtica. Té un atri on, com
tota les portades de l'òpera, el senyor exhibeix en el
~~seu interior~~ cada diumenge et ven l'exc
de pravat i ramplo; té un cloquer amb un joc de campan-
es que fan venir missa. El potle té ^{hika} un altre es-
planada: una esplaneta romanesca, molt bella, tancada
al centre.

A la llibreria, un home vell i una bona jove venen
diaris, llibres, postals, objectes d'escriptori.

Hi ha una altra planta, a l'interior i en aquesta pla-
ta la Casa de Correu, l'alcaldia, l'escola - existència
terris, un canonge d'infants - un rellotger, un forn, una fari-
negot - que, a més de negot, ~~per a comprar~~ ~~abrigos~~
saprista i, a l'estiu, de campier - una "epicerie", un altre
café - et més simpatie, et més acollida - una ~~café~~
botiga on angelina, una dona de seixanta anys, ven
verdures i s'embaraga dia per altre, talment com
si complís una promesa, un certan d'any del qual
fou a causa d'haver fet el servei militar a les col-
onies, sofrint uns terribles atacs i enfebrats, quan té l'atac, es
compra al botiguer. En aquesta planta cada dia hi fan
mercat el poble i els environs i tot es ple de coves i cistelles
de verdures: cebes ~~verdes~~ de cap morat de fred; escaroles ar-
rissades com si, per a presentar-se en public, s'haguessin
fet la permanent; pebrots bonyeguts, disformes, tan-
vernisats de verd i vermell; tomates que imiten els de
les natures mortes; antives blanquissimes, d'un blanc
floument matissat de groc; manats d'espàrrecs; bolets
de cava, que tenen una blanch de calç; cols pomposos i
gonflats com ^{si portessin un munt} ~~un munt~~ habes que se vestit de roig, re-
corden el poble del munt de l'alt; sacs de patates terribles;
carrotes d'un groc en to major; carabasses que no fanien

Nth! x

A propus passes del Crist hi ha una "penin-
guette", celestina i acollidora, frequentada, gràcies
al seu reservat - una taula, un parell de cadires,
un mirall, ~~una~~ un bides, una ampla chaise longue
per les noies que tixen per a cap vent i per les casades
que enganyen el marit.

Hebroux

l'atres "o sigui" dels ~~Hebroux~~ (1). Una ordenança 107
d'Enric II prescriu al ^{compte} ~~comte~~ de la petita vila es la cura
d'aprestar "bassins", únic bany concebut en aquesta època, a
la regona meitat del segle XVII les aigües del poble tenen
ja una certa notorietat i el foraster, a més malgrat la difi-
cultat del mitjàny de ~~l'any~~ viatge, afloreixen. L'any
1754 Venet i Bayen atorguen que "un jour ces eaux
acquerraient la célébrité de Baynères-de-Bigorre et de
Narjes". aquestes aigües son, segons l'anàlisi, sulfurades, sodi-
ques i alcalines. El primer establiment termal es inaugura
l'any 1780, puar prehedria ja la Revolució; el segon, en
1801; el tercer, en 1815.

~~La 1798, any de misèria terrible i de privacions
et de mort per tot el país, cada casa n'és
la part de tenir les aigües del poble tenen
la virtut de guarir-ho tot o pareix tot. El doctor a-
braham Liere, professor a l'Escola de Medicina de
Tolosa del Lenguaadoc, escriu, l'any 1758: "Je rec-
cueil les eaux thermales, et leur nombre est pareil à l'infini, en
bon en trouva par tout. Elles sont prives de calcaire
des mes variées i des mes fort fines ara conegut. H'hi
tenen un thermometre del reyn de Reaumur"
any 1775, en el seu Dictionnaire historique i mine-
ralogic de France: "X... es una petita vila de Fran-
ça... la pau que pausaria d'una bella nome-
nada a causa de les seves aigües minerals que
guarixen l'excofula"~~

Chaptal, any 1788, professor de ~~la~~ ^{provin-} ~~cià~~ ^{cià} de la ~~provin-~~ ^{cià}
del Lenguaadoc, escriu en 1785: "Je no veuc

(1) Pel ~~contingut~~ ^{sentit} de fastig per despertar el "mat del dia
biblic", per a ~~representar~~ ^{representar} un home insensible, un home avar, bon
dieu: "C'est un table" (H. L. l'e.)

par que 'existeixi en tot el reatme una ai- 102
gua més sulfurosa que la de X..."

Gaspard Astruc escriu a Guéneau de Mussy: "En-
vieu-moi les maladies anorcales, les rhumatismes, coberts
de nafrés, i tumors escrofulosos, els ^{simples} lymphatis, els para-
lisis parciais, les lames que s'oprenen a causa de supressió
del menstrual"

"Les aigües de X..., assegura el doctor Favergue, en 1891,
"s'indiquen" el reumatisme simple i el reumatisme
gouty, l'escrofula, la sífilis, l'eczema, les malalties de
les vies respiratòries"

En 1938, any de menaca terrible i de prudència
imútil - Txecoslovàquia i Espanya han estat les vícti-
mes d'aquesta prudència que no ha evitat la guerra - al
poble captant abundes els hotels - a l'es-
tíu cada casa n'és una - i els hotels són plens de gent
que, amb el pretext de la malaltia, ballen, van al ci-
nema, juguen al baccarat, fan el tennis...

II

La casa

La casa que han llogat els aubans és a les afores del
poble. El carrers, les carreteres, la gent, són things. S'atona
Molt prop de la casa hi ha un prat, un petit bosc, i el riu,
que canta eternament cançons de la mar thingsana.
El fons del riu és ple de pedres que fan més remors
les aigües. A la vora del riu hi ha arbres de tronc
blancs i fulles minúscules que, quan les mou el vent,
semblen argentades i fan una mena de remor; acaïes
de ~~guarxa~~ ~~plumets~~ ~~vent~~ ~~fora~~ que quan arriba la brisa
mavara son com blanques pernyes empolvorades
i exhalen un cal-^{or}-hid perfum, a l'ortiga tenen grans
plumets verds i, en iniciar-se la tardor, emplescen
l'aire de petites fulles que dansen capriciosament
i deixen nubes de branques fora a les quals la neu hi

ho invadido tot. et parastich, et doriviti, et menjach.¹⁰⁶
ambau lica.

- al meuŝtro el libroj ne ŝi ŝanĝas flig.
ŝi ŝanĝas respondoj.

Ho, at mergea, us, a la mina, pero, ni f no u'ki la
nan. I'ho sic per se aviat me n suplenas a min
- Ho, dona, us - reia qd. 1 marit

- Ho, dona, no-reia ardo et marit, cum de bonhomia
si apert cas arrivava cer cariem una casa mes gran.
Et menia de...

El menjador, que rebia la llum diurna per una gran finestra oberta al jardí, era massa gran, cosa que a Ruben sempre li havia desplaçat ser un saló. Per a ~~conferències~~^{emigrar-lo} ~~conferències~~, et con vertiren, a més de'n menjador, en sala d'ortax, ~~habituant~~^{habitualment} ~~sala~~^{habitualment} per tal, però de la finestra, hi havia el menjador propiament dit: la taula de menjar, dues amples cadires, tres amb un altre armari normand, magníficament esculpits. Damunt la taula penjava una ret d'aquest costat de la cambra estava ~~decorada~~^{dinorad} hi havia una incènua pintura representant la Pasqua; en un altre, un voluntari de l'any II; en un altre, una porta sangonosa d'una guerra francesa, la llegenda: "Vivre libre o mourir".
A l'esquerra

La l'altre costat, el de la xemenia - La porta
marbre de la qual havia ornats amb el rellotge
i els canalsobres (huis XVI) - hi havia uns parets
amb fibres, una fusta clavada a la paret i de la qual
penjaven les pipes que ambau fumava amb més pro-
piencia, el seu rellotge, la tauleta, la radio, una
vitrina amb rellotges, tabaqueres i miniatures de
les darreries del segle XVIII. A les parets unes es-
tampes de Moreau el jove, de Royalti Boilly - en

tre elles et retrat de la regina esposa i del fill 107
infant de Santon - de Duplessis - Bertaux, i un pais-
sage d'Hubert Robert, pintor que amban ~~trava~~ certi-
mava molt més que el xipish i encara mena David
^(i, per a escandalitzar, la gent, que un del referit base ex aequo.)
Et per tant hi havia altres estampes, / No hi havia, en
canvi, penja robes - ni at perstatis - ni en altre lloc de
la casa - noble que a amban li semblava profunda-
ment antipatie.

Deia:

- Les petites visites que vinguin, com més petites sei-
lloc, que tinguin el barret a la ma. Tu i jo, ja te-
nim el armaris.

Al tornitori, a més d'altres estampes - les d'at-
tempte més fentant - hi havia, davant del tit, una
~~reproduccio~~ ^{reproduccio} molt fidel de l'"~~Hyacinth~~" "Olympin" de
Monet.

Jacqueline, un xic escandalitzada, feia:

- Vol dir que hi estan bé aquestes estampes, aquesta
pintura, al tornitori? Que dirà la "bonne"?
Amban resposta:

- La "bonne" que digui el que vulgui. La seva opinió
i la de l'altra gent no m'interessa. La lettera mai
no es immutat. I aquesta dona que Monet pintà una es
bella. I son belles aquestes parts marqueses que se
fuen a pastres i s'aguen en un prat d'igloja i en-
senyen coses que tot avui tot veiem sense escanda-
litzar-nos en una platja o en un teatre de revista.
La majoria de la gent té el costum d'ornar les atoves
amb un Crist, amb una verge qualquevol. A mi a-
més a més, sens respectos. Si aquesta gent, que es crea
honrada perquè va a missa, ^{perquè} es a més o menys xis-
ca i té la bona premsa, tingues un xic de seny
i fos veritablement net-hipista, no ornarien les seves
atoves amb imatges del Crist o de la verge. Les coses
que generalment hom fa al tit no ho marca acé-

tipues i, per tant, et lluc del crist i de les verges 108
no es a les ateges, malgrat pas el "creixen i multipliquen"
pueu-ros i malgrat que el matrimoni sigui un sa-
frament instituit per l'Església. Tu no saps saber que
tant Joan Crisòstom ha dit que "l'estat de virginitat és
tota una per seccament de l'estat de matrimoni com l'
^{angel} ~~angel~~ ho està en relació a la humana criatura".
Així mateix, no cal fer massa cabal d'aquestes para-
les del sant i prenent-les massa al peu de la lletra
com la catòlica és una religió plena de contradiccions,
de contradiccions.

Jaquesina, després d'escollir-lo amb una aten-
ció repetida per l'afany de comprendre-lo, respongué:
- Així que dius ~~que~~ i que jo ^{no} t'entenc del
tot, em fa l'efecte de coses terribles que escandalit-
zarien la gent, ~~atòxi~~, però, ~~un altre aspecte~~ ~~per~~
allò que puc veure tu les dius, sense tenir raó
i rient com en el dia de la seva primera pre-
sent - una rialla que li encenia el rostre - afegia:
- Perquè, és clar: a l'aterra ~~humana~~ ~~per~~ no hi ha
pas persistència.

Després, un xic més precís, observava:

- De totes maneres aquestes exències tibetines...
- Vore, més que tibetines, franceses.
- Aquesta dona una...
- En veureix per a convencer-me que tu és molt més
bella.
- Encara?
- És clar. Si tan sols t'he sentit cinc anys!
- Així encara incertines?
- Naturalment.
- Oh, naturalment, naturalment... Perquè?
- Perquè et bono i perquè et breu.
- Com en el primer temps? Com quan em vares
conèixer?

- D'una altra manera. L'amor es una gran força que
puera que ~~en una~~ fa un gran replaer i creu-
avia. La felicitat consisteix en saber guardar el ca-
lme i l'apuesta foguera. La que no dona flama, que
doni calme. La flama es l'amor. I el calme es el que
se més ho pot restar de l'amor: la tendresa. La manca
de tendresa es la infelicitat. Per manca de tendresa
hem can en aquesta cosa i l'apuesta que es l'adul-
teri i que tan insensiblement han cantat el novel·litte
de l'apost. guerra.

L'apuesta no l'entenia d'una manera paira-
lara però intuïa que devia tenir raó i, agraïda, el be-
sava.

Al dormitori, naturalment, el moble més important so-
ra el lit. Hi havia, a més, un gran armari normal,
parell de paris del que fou convertit en bufet; un
rient, que eren rillons de teatre, rillons ex per a que el
primer actor o la primera actriu hi morin, fent moltes es-
parpys, en el tercer acte - i unes prestatgeries plenes de
llibres que ocupaven, de salt a baix, dos paus de parets
davant el quadre de la xemeneia hi havia un Da-
munt la xemeneia hi havia una petita guillotina
ta amb una pedra de la Partitla i la massacra
de Maximilia de Roberpiere. Damunt la tauleta de
nit descendentava un xic una them electric amb un
pantalla de roba blava. Auba, però, tenir al lloc i
bell costum de fleix al lit i la lampada central,
- autentic del segle XVIII - no donava però claror.

A l'altra cambra, el despatx propiament dit, des-
grates tot el que podia aprofitar-se de les parets era
ple de prestatgeries amb llibres. La taula, i un rilló al
costat i un altre al costat de la xemeneia. El retrat
de Beethoven, per Franz Stuck, presidia la cambra,
que rebia la them, raviament lapa lora esmortuista
per uns cortines de madras blau, - a auba la them
cortines

110
massa crua, massa forta, l'oficina ~~era~~, per un finest-
ra oberta al jardinet de davant de la casa, i des de
la puat, se tan en tan, veia passar unes vapors
~~les~~ ^{unes} ~~de~~ ^{de} la "blanchisserie", ^{algun} ~~se~~ passant volter:
~~La casa, per davant de la porta, hi havia una fonteta de~~

~~un petit riu de l'aigua de la fonteta, que anava a parar a un~~

Al lloc que, sempre cap deira pu' el reparej del camí, era
continuació del jardí, de les hi havia una fonteta de
ren solta i humil i, tota ~~es~~ de les acícies i el castanyer
lond, una taula de ferro que les pluges rovellaven

La casa, pel paisatge que l'emmarcava - verdor
de ~~les~~ prats i boscos, muntanyes blaves de l'Alp
nia i amb les cims sempre encaputades de
neu, torrents i rierols d'aigües cantant - feia més
bonic que l'"appartement" del carrer parisenc carrer
Bonaparte. L'aire era més pur, més clar, i més obert
- no feia pudor de pol, d'asfalt, de neu, de patolina, com
a París: feia olor de nostra, de terra mollada, d'aigües en
llibertat, de bones herbes remeieres - i donava al paisatge
fe una magnífica humanitat. A l'hivern, ~~se~~
aerats, havia per davant de la casa els camins de sapar els
tot la neu i els arbres aixecaven les seves branques
~~unes~~ ^{unes} i negres al cel gris - la casa, amb la xemenia
ben encera, fora ap amable i betta com mai.

Amban sempre havia estat ~~es~~ un home casat. El
pler mes gran per ell era pu' el deixessin estar hores i
hores en una cambra confortable, decorada sense luxe
pero amb ~~el~~ bon gust, a la vora d'un bon foc, llegint un
bon llibre, fumant, bevent, de tan en tan, uns plops
de cunyac perfumat pel ayn. Però ell no havia
profut viure en una casa bruta en la qual les coses
- els mobles, les pintures - fossin ~~les~~ ^{les} i estessin desre-
glades, al costat d'una dona ~~bruta~~ ^{bruta} feta i des-
ordenada. Necessitava voltar-se de coses belles, de mobles
confortables. Necessitava, venint del carrer net, de sa-

gradable, inhòspit, trobar la casa neta, còmoda - 111
da, a l'altitud. Necessitava trobar-se bé, sentir-se bé a
casa. Ell creia que la vida estupidament disbauxada
que fan molts casats ~~era~~ motivada perquè s'espera un
~~avís~~ proceïa l'art i la gràcia de fer-ho amable i esta-
da a la llar.

Jacqueline, quan tingué la casa en orde - incou-
cientment procurava que la recordeis el petit piset de
la rue Bonaparte: un moble, una pintura, uns
llibres posats de la mateixa manera de com esta-
ven abans - restà un xic decebuda de la poca
inactivitat a la qual es veia condemnada i els dies
se li feren molt llargs. Malgrat que el seu món in-
terior era molt limitat no havia com problema. Mal-
grat que a París feia una vida molt retirada i
gairebé no eixia de casa fou al poble quan empo-
rà París, i els cinemes i els magatzems i les mis re-
mors de París. Liolia haver fet una vida tan res-
treta en una ciutat on tantes coses, tant diverti-
ment hi havia. Ara ja no hi era a temps. Al
poble tan tot hi havia cinema a l'estiu. L'esperia,
que per a una altra mena de dones es una mane-
ra d'ocupar unes hores, no l'atreia. El seu marit,
comparat amb una tolerància exemplar, no li
havia prohibit la frequentació de l'esperia. L'home
ho li havia plaent, ^{però} creia que si existís veritable-
ment existia un Sen, no hom no pot cercar-lo a
la casa de la qual ell en preguia els maxims. Sen-
zillament: Jacqueline es havia una dona honesta,
pura, bona, i no tenia necessitat de cap perds. Per
a ella l'idea estúpida del pecat no existia. Per a
ella la vida no era una cosa sinistra vall de
l'agrimony car el món era tot bell i hi havia arbres
i flors, i ocells, i una una cel blau, i un sol daurat
i uniques, i vestits bonics. I perquè hi havia esper
que sofrien i hom podia ajudar-los, i corregir-los, i

no limitar els seus experiments. Essex hi, i quina 112
cosa més bella! Malgrat l'estupidesa, la famílica, el
derapçament, valia la pena de viure tan al peu
de poder Essex hi.

L'ençrament de la ciutat fou ^{brev.} ~~brev.~~ la fuselina,
com molts dels que han viscut i han nascut en un
carreró fos, en un pis fos, en una ciutat que tan vol
humana i amable per als rics - ah, l'engany cruel
de "la ville lumière"! Preguntem als miserables de Pa-
naum, als "clockards" de la place Maubert que n'opi-
nen de les delícies de la ^{"ville lumière"} ~~place Maubert~~, i veurem amb
guina aspror, amb guina amargar us responen! -
veia, com Roussau, que la natura es una gran
cosa. Els Com tots els que han estat condemnats a
viure en un pis infecte, la possessió d'un pati, d'un
hort, feia la seva felicitat.

El jardí fou la salvació de Jacquetina
contra el tedi. Gràcies al jardí ja no s'avorria, ja no ^{empenyia} ^{empenyia}
rava París ni el mar atzucats, ni el cinema, ni el ra-
tón de tè o ni alguna tarda entrava a berenar. Al jardí
hi havia rosers, clavellines, salies, una flor pròpia que els fran-
cesos nomenen ~~les~~ "rosettes de poète" - a cuban hi solia
parar aquest nom donat a una flor pròpia que és prec,
a França, és el color del ^{campesí} ~~campesí~~ - un florer que sonava, en-
tre el verd tendre de les altres plantes, la nota del verd
sever i ombreït, un herani que a la primavera i a la
tardor es muntava de flors blanques, una anemone, una
^{ligula} ~~ligula~~ ^{ligula} ~~ligula~~ la flor del prat, com la del toronges i la de l'a-
cacia, té un perfume impial, dues minimes que
quan arribava febrer ~~el~~ ^{tot} ~~era~~ ^{progre} ~~era~~ ^{flor}
a la part del carrer, en una ampla clariana
abans d'entrar al bosc, Jacquetina - en col·laboració
amb un paper del poble que cobrava sis còpies per un jo-
nal molt més alt que els de la Hôte (1) - hi tenia l'història

(1) El creador del jarding del patau de Versailles

propriament dit, car a França se l'hort en lincen ja-
si: hi seu plantar cebes, artis, cols, patates, mongetes, tinda-
tes, pebrots, coliflors, enciamy, excarotes. L'hort, malgrat la
cura pu' ella en terra, no anava bé, les verdures i els
tuberculs pue hi collia li resultaven més cares que
comprastes al mercat. A ella, però, li feia molta il·lusió
poder-li ^{dir} l'hort.

- Demà menjaré verdura de la nostra collita.

L'esperança jove

L'esperança pensà que ~~podria viure~~ ja pue per per-
metien el lux de viure a fora, podia cridar aviram. Si-
xò li semblava una cosa molt pràctica i, sobretot, molt en-
tintada. ~~Ja~~ Havia viscut sempre en un pis, i en un
pis, naturalment, hom ha de privar-se d'aquest goig
de cridar aviram. I l'aspuetina feu construir unes
~~patines~~ pavies i hi posà comitx i patines i un patx
que tenia tant fons i tantes manies com el pue bô-
mond Rostand havia fet parlar en vers a l'exceus de la
Porte Saint Martin.

L'aspuetina jogava a papera reds per identes uns-
ting pue Maria antonieta, l'acrobata, jogava a
partra. Amban la deixava fer.

III

La rebuda

La gent del poble, pue vine de l'ortu i del guany de
l'ortu, està acostumada a pue els forasters arribin amb el
bon temps - bon temps oficialment, en el calendari - i
se'n ^{vapin} a l'arribada de setembre, quan recomença, rat-
tal, la pau de la calor, la vida febrera. Se les p'ciu-

amban los seu al revés. Arriba al poble el ^{rei-}
mers dies de tardor, i s'hi instal·la. La gent no el
rebe ni amb afecte ni amb antipatia; el rebe amb
la tafaneria, bon xis impertinent, de la gent de tot el
poble.

Que hi venia a fer aquell home al poble, precisa-

trany que, potent viure a ciutat, un hapie en 115
terrat en un poblet com aquest?... Poter per mala-
tia?... Poter per a nequi?... i et votie marit?... Que fa
votre marit?... Es deie aborre molt sense deballar...
Jacqueline, que veia la xafarderia d'aquella pobre
pantourea, i ex emylavia en augmentar el misteri
amb respostes ambigües:

- El poble es bonic, sobretot el environs?... Els plans per
una vida molt quieta, molt retirada, cosa no sem-
pre fàcil en una ciutat... Tant ell com jo fauim
st'una salut perfecta i el afers no ens plauen... Els
divertim molt, encara que no ho sembli... Se pò el
meu marit? Fa de ri...

Aquestes respostes, ex clar, no saciaven la curiositat
de la gent. i les enraonies repuien i augmentaven,
car la xafarderia sempre disparava sord els seus trets con-
tra el no xafardes. Hi haquí pui, vista la diferència en
anys, siqu' pue amban i Jacqueline no eren casats,
qu' ella ~~estava casada~~ era d' esposa d' un
pobre funcionari i ell amb el seu linceu s' havia retirat
Per així havien fugit de Paris: per amapar el seu idili
li culpable en un recó de provincia. i el marit en-
ugat - tament com en el futboling - recorria ~~la França~~, dispe-
rat, la França en cerca dels actiutes per a matar-los.
Atres arripuraven de Jacqueline que era una dona de mu-
sic hall o, pui rap! tal vegada pue com pitja. Ja se li
veia en el somriure i en la manera de maripollar-se,
pero sobretot en el somriure. Les dones com cal no somriuen
així. A més a més, aquesta mena de dones, pue de
x en la mala vida, totes v'expresen.

Hi havia però pue com una mica de xafarderia
nació i la xafarderia ex ~~la França~~ ~~per arreu~~ ~~sobretot entre certa gent~~
i a França com per arreu, sobretot entre certa gent.

El matrimoni citia poc de casa i no rebien visites ni
correspondencia. Que li debien per sempre tancats a ca-
sa? Com no v'aborria, amb el marit jo paiche vell,
una dona encara jove? ~~Com~~ Com era que no els
hi exhibia simplicitat i v' exhibien amb x simplicitat?

116
Dus a tres patlets del poble, acostumat a endure-
les veies ~~deixant~~ pel lloc del enviro, com faqueti-
na oca no encara feia goig i constitueia aquest tipus
de dona madura i pomposa que plau al adolescent
i poble les vees mit de febreros imatges llibriques, se li in-
~~millaren~~ ^{sinuaren} barrejament faquetina, profundament oleta
que la creixien capaç d'enganyar un home com au-
bar, el ~~mostrava~~ ^{demostrava} demostrava, reverament, que s'ha-
rien errat.

Veient que no podien tenir res en clar de la senyora,
les dones del poble, rebut les que tenien comere, cosa
que sempre facilitava la xafarderia, interperaren la "bonne"
una dona que hi anava al mati a les vuit i n'eixia
després de ropar i que el matí enuï pagava be' per a la
qual no donaven massa confiança car sempre es perfi-
sonal donar massa confiança al servei. Tampoc de la
"bonne" en tregheren l'aigua clara. Digue' que es veia
gu'eren rics car tenien la casa molt ben posada
amb coses velles que, repens semblava, valien més que
no pas les noves, i que el plauia menjar be' sense pri-
var-se de res per car que fos; que la senyora ~~x'era~~
semblava molt bona i s'entretenia amb el jardí i amb
les platines; que el senyor es passava el dia fumant
i llegint, car la casa estava plena de llibres.

El rector del poble, en saber que amb an era un
home respectable - ~~havia~~ ^{havia} cat traduir: "un home ric" -
cregue' en el deure d'anar-li a fer una visita.

Amb an, ~~admirant~~ ^{admirant} ~~amb la seva feblesa~~ ^{amb la seva feblesa} que no extra-
nyà gens el port del personal, el rebé amb la seva po-
da correcció de sempre. El feu entrar a la biblioteca,
li feu servir una copeta d'armagnac, li presentà fa-
quetina la qual, entavolant-ne el motiu, es llixa-
tia molt amb la visita.

El sacerdot estava un xic violent, un xic intimidat,
i no s'avia com iniciar la conversa.

- Com rector del poble ~~no~~ i sabent que pensaven parlar-
hi una temporada, no he cregut en el deure de venir-
os a visitar.

- Molt aprait - feu Auban, amb una polidoga que

- Ho us vult ~~per~~ contradictio, car hoc homine pue respecta totas her opiniones. Tant es aixi que ad existat des reb tipicos hi time al excepties: Rabelais, Montaigne, Voltaire, Diderot, Condorcet, Fontenelle, Rousseau.

Et rector, en veu apertuam, no pogue contenir un pert i un rictus de reprobacio.

Ambax. rouissent, signe.

- He observat que Rousseau es un del exscriptus mes odiats per l'Esglesia. I no obstant, llegint les seves Confessions, llegint les seves altres obres, i coneixent be l'home, hom pensa parira de et filios ginebris hauria per un gran sacerdot de l'Esglesia catolica-ortodoxa romana!

V. emendatissim et recte.

- ~~car~~ Oh! Oh!... Quines coses de dir. Vull creure, en be vostre, que joguen la paradoxa, i al mes que no discutim.

- Val mes, en efecte, car la discussio sempre m'ha semblat completament inutil. Una altra copeta?

- Com volguen.

Repueren i, en acomiadant-se - Ambax li havia ensenyat el jaudi, l'altre cala també ple de llibres, el missador, però no li havia ensenyat per discreccio i per a no ferir el sentiment del visitant, l'altre havia previstida per la mesa magnifica de l'"Olympia" de Muret, - signe et recte.

- ~~La~~ ^{ves} veure a l'espleia?

- Ho, senyor. Ho us vult enganar: no time necessitat de preguntar l'espleia. Quatrecent cosa que necessitate de mi ja sabien en em tenue.

Et rector es retirat pedament, encaixant mal el cap. Despres d'iria, ~~ambax~~ ^{ambax} pue molt indignat, a tot que pue volguis excollar-lo, que, durant la seva visita, no havia vist cap inafce reb tipica a la casa ^{heret-} i pue, per tant, els frasters debien arrex uns ~~heret-~~.

les.

D'aquell dia ençà si alguna vegada es troba-
ven pel carrer, el capellà fingia no veure a au-
ban per no salutar-lo. Auban, satisfet en el fons
d'evitar-se el tracte amb un home que li
semblava poc intel·ligent i poc simpàtic, s'ocupa
amb menyspreu.

amb l'alcabte - un botiguer de la localitat, prax-
ment i xerraire, - la cosa amb un xic millor. L'al-
cabte era laic, d'un laicisme molt tèbi que no el difi-
cultava d'anar a l'església sempre que el seu carrer
l'hi obligava, cristià i radical-socialista. Per a definir,
per a precisar més el personatge cal dir, sense pànes d'
ofendre, que era ^{un} cristià i sentia un gran respecte envers
shiner. Per ell tan sol eren horats, lligats, intel·li-
gents, el ric. Estava casat amb una dona tènue i te-
nia una filla que havia heretat la tènues de la
mare i la beneiteria del pare.

La visita a casa dels Auban ~~era~~ ^{era} ~~una~~ ^{una} ~~cosa~~ ^{cosa} ~~nova~~ ^{nova}
fou més plaure, més simple, amb menys reticèn-
cies, que la del capellà. Admirà molt el llit i
les papes, les pintures li semblaren molt lliures i
com a molt bi. Xerrà sabent d'una manera que
semblava no tenir aturador. Ell tenia bon cop d'ull,
amb, havia conegut la gent i sega d'aquell moment el
Auban potien comptar-lo com un amic. Acabà oferint-
los la botiga i l'ajuntament com si l'ajuntament tenia
bé fos una altra botiga.

La puelina i comentà:

- Aquell er més llivertat que el capellà.
- Li - segue' Auban - però er tan ximple com ell.

La gent aquí parlant dels frasters, fent les su-
posicions més arriscades i absurdes. Després, causats
de no descobrir cap crim ni cap misteri en la re-
vista, es tingueren per uns excentrics. I era que, en el fons,
1881

hi havia puchem que pivava fue la ^{mur-} 120
muració i la ~~afaridoria~~ ex desfermeria: Amball e
ra ric i, a França com per arreu, la riperera, en-
tre certa mena de pent, es riu'ssim de respectabi-
litar.

V

Un sacerdot

El recte viu en un dels carrers més foscos, més tris-
tos, més interiors del poble. En aquest carrer, més
veix la riatta d'un infant, la ven presa d'una
uria, et cant d'un ocell. Et s'entrau hi ha un
arc - que fa pudor d'orig de pat - i entre les flors
del carrer, en forma de prarros per a ~~seu~~ fer-lo més fa-
cilment transitable, ~~seu~~ hom ven la taca verda de la mola-
sa. Aquest carrer, curt, tortuós, i estret, pertany als més
ells del poble. S'ament els portals, pravadats en la pedra,
hi ha uns dates: 1640, 1652, 1714, 1755, 1774,
1781, 1809, 1892, 1815... Les parets, ratinades pels
aure i les pluges, se reproses i la mola hi ara veix
com una tinya, com un herpe. Ho hi ha, en cap fi-
nerta, un tert amb flors, un ^{ocell} ~~seu~~, la reure de les
aigues residuales que v'exerren carrer avall es una sat-
modia trista, misteriosa i greu. Hi ha una paret molt
alta d'un pati interior, pua' es per l'unic flor
que et tot, quan arriba ~~el~~ ^{deixa} miqueta, entre a veure que
passa al carrer i hi ~~deixa~~, durant una breu orto-
na, una mobil taca d'aurada. En aquest carrer la
ura de les campanes - entre les hores, et toc de l'
àngelus, et toc de difunts - es més trista, més negra, més
melancòlica que en el altres carrers. El gat s'hi pas-
regen tantament o be, apestats, esguardant qui' sab que
amb el seu ull ~~molt~~ ^{estàtic} i misterios. Un dia
a més del gat, al carrer, v'hi veu, de tan en tan,

alguna vella sempre vestida drapada, treient et nas a l'est
la finestra, enfitant treballament el carrer per a a-
mar a l'espina. Son vells sempre vertides de negre,
amb la fac molt pal·lida i les mans molt arrugades,
que de tantes oracions ja no saben més que pregar,
que parlar no parlen; que tenen una mirada trun-
ta i aigualada; ~~vells~~ que, calçats amb unes enormes
sabates de llana, caminen silenciosament, lentament, ap-
tintolant-se en un lloc de vorta que colpeja l'entloar
del carrer. De l'interior d'apertes cases negres n'ix la
puer de la mantega pegada, la veu d'una cantina
arrugada per una mà inferna.

La casa on viu el cap rector de planta baixa i dos
pisos, d'un dels quals, el segon, es inhabitat. A la
planta baixa hi ha la cuina, el menjador, un rebort.
al primer pis hi ha tres dormitoris. El les visites, com
mai no un de compliment - ni ho fossin no sabria re-
bre-les - les reb al menjador: un menjador petit, fore-mal-
prat la finestra que v'obre al carrer - moblat amb mal
fart i ple de sants: un Crist crucificat, una solista amb un
cor vermell com un tomater posat damunt el pit i tra-
versat per set punyals, Santa Tereseta de l'Infant Jesús, Notre
Dona de Lorette. Damunt d'una taula que hi ha entre la
cuina i la finestra hi ha tinter, ploma i uns paus
llibres, molt pocs: un Kempis, un Nou Testament, l'Expo-
sició a la vida devota de Sant Francesc de Sales, un ^{formulari} ~~formulari~~
~~tractat~~ tractat d'oratoria saprada, el Telemac de Gene-
lon, ~~un~~ les oracions fúnebres de Bossuet... y un còdex
sempre ple de burilles pertil·leres. Tot plegat dona una
desagradable impressió de indolència i de brutícia.

El rector viu amb una permanent vitna - i vivan ma-
tax l'home a verdun - ^{malgrat el seu quaranta set anys} que, per cap a l'extrem se a
la manca de vici i inspira moltosament d'una manera
que indigna i escandalitza al sacerdot.
- Lluuuuuuuu! pch, permana, permana!...

La permana respon amb un stany de víctima:
- Senyor! Però tenir un home no es pas pecat! Bé en
marides que se fent i ja pots reprovar ~~marides~~ que, ca-

fatigues com Deu mana, Deu fer...

122

- Catla! - crida el sacerdot - Ho dignis disbarats!
- Oh, disbarats, disbarats, al men ho et voldria veure
- Catla, et sic! Tens menys enteriment per un pat!
- Et una Messalina.

La pobre ~~Marxatiana~~ dona, que no sap per fou
Messalina, catla. I s'embrava fregant plat i paell
amb una furia que fa tremolar al capella.

La vista de la germana no es massa divertida; entre
car la casa, que sempre sembla desordenada; anar
casta dia a missa sense pauc, tan ho respue ex la
germana del rector i ha de donar bon exemple; per el
guisots de casta dia, a base d'un menut molt reduït
- el ^{"pot au feu"} ~~pot au feu~~ "interpretat" la "merciante" les pa-
tates fregides o les mongetes, el bistec o la truita amb es-
pinacs - i compartir-los amb el germà que sempre es
fueixa: "Oh bones massa carn, massa peix, mas-
sa formatges; em convé un repàs més auster..."; xafar
separ amb les venedores; revoltar-se pel tit encorant
l'espos; anhelar, sense esperança, un repòs espos...

La germana es Lili Auetia i es una dona pro-
sa, vermella, amb unes celles molt poblades i amb un in-
vi de bipoti rot i nas ample i sensual. Joan ~~del~~ sac-
cerdot l'esguarda indignat i Lili:

- M'ofens amb tanta carn, germana.

El germà ex alt, magre, blancat - la rotana el fa
semblar més alt encara - rotis. Camina lentament - i hi
ha acostumat avant a les proceccions - i amb el cap alt. Te
un rostre dur, angulós, una boca de llavis prims fàcil-
ment s'obren i a la condemnació, una nas que es com un
be, uns ulls menuts, molt negres, de mirada dura
d'ocell de ramping, un front eret, el home totut i poc
intel·ligent, uns cabells prims i apress, tallats molt curts,
grisos, apress, indomits. Les mans son enormes, peludes
amb uns venes monstruosament proliferats per l'arte-

[illegible]

(1) ~~L'abbaye combattent~~ ^{normand, breton, etc.} ~~revolte~~ ^{revolte} ~~contre~~ ^{contre} la République en 1793. (H. Le T'a.)

cirius. Com exemple: quan hi ha processó, - que n'hi ha molt sovint i amb qualsevol motiu - obliga els febrers a comprar el ciris en una determinada botiga i després després exigeix el que resta del ciris.

Què an, quan hi ha rabut, ha rumbut.

- Cal tenir cura de la botiga.

El rector, per endavina el menyspreu d'Auban i hi correspon amb una mal dissimulada hostilitat. Si fos pobre, com es tracta d'un ateu, temple, ell mateix li faria la vida impossible, l'obligaria a marxar del poble. Com es ric, es venja d'una altra manera: per a l'ortiu, quan el poble es ple de forasters, organitza processons ^{cantades} a la manera de la l'exp... i en passar la processó per davant la casa d'Auban, el rector canta més fort que mai:

"Black", el for d'Auban, quan passa la processó lladra furiosament. Sen exen ateu com el seu amo

IV

Un libret

El senyor Rafael Santhy era mestre de missions en la seva joventut. Després l'au-mestre de missions novel·la ha crescut sempre que un blement dignes d'afecte i de respecte. (1) La l'esperança i mestre de missions es, en litera-

(1) Vei's, si els llibres invasors n'han deixat algun ex-
emplar, "Venus i el barbare" ~~amb que s'ha de l'atè d'el~~
~~a les escoles de l'episcopat~~ ~~havia l'ensenyar~~ ~~l'atè d'el~~ ~~a l'ensenyar~~

